

Μακεδονικά

Τόμ. 4, Αρ. 1 (1960)

Εγκώμιον εις τον αρχιεπίστοπον Θεσσαλονίκης Γαβριήλ

Λουίζα Συνδίκι-Λαούρδα

doi: [10.12681/makedonika.668](https://doi.org/10.12681/makedonika.668)

Copyright © 2014, Λουίζα Συνδίκι-Λαούρδα

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Συνδίκι-Λαούρδα Λ. (1960). Εγκώμιον εις τον αρχιεπίστοπον Θεσσαλονίκης Γαβριήλ. *Μακεδονικά*, 4(1), 352-370. <https://doi.org/10.12681/makedonika.668>

ΕΓΚΩΜΙΟΝ ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΝ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ ΓΑΒΡΙΗΛ

Τὸ κατωτέρω δημοσιευόμενον ἐγκώμιον εἰς τὸν Γαβριὴλ εὐρίσκεται εἰς τὸν κώδικα Vaticanus Graecus, ff 253^v - 272^v καὶ περιέχεται εἰς τὸ τέταρτον αὐτοῦ τμήμα, ff 200 - 298^v. Τὸ τμήμα αὐτὸ ἔχουν περιγράψει οἱ Loenpertz¹ καὶ Ehrhard,² ἀποσπάσματα δὲ ἀπὸ τὸ ἐγκώμιον εἰς τὸν Γαβριὴλ ἔχει δημοσιεύσει ὁ Λαούρδας εἰς τὸν Ν5' τόμον τοῦ περιοδικοῦ «Ἀθηνᾶ», ὅπου καὶ τὰ σχετικὰ εἰς αὐτὸ σχόλια.³ Τὸ ἐγεγνημένον περὶ τῆς Νέας Μονῆς ἐνδιαφέρον⁴ κατόπιν τῆς δημοσιεύσεως τοῦ Λαούρδα καὶ ἡ χρησιμότης ὡς ἐκ τούτου τῶν πληροφοριῶν, αἱ ὁποῖαι περιέχονται εἰς τὸ ἐγκώμιον, καθιστοῦν ἀναγκαίαν τὴν ἐξ ὁλοκλήρου δημοσιεύσιν του.

Πρόκειται περὶ ἔργου τοῦ ΙΕ' αἰῶνος, τοῦ ὁποίου ὁ συγγραφεὺς δὲν εἶναι γνωστός.

ΕΓΚΩΜΙΟΝ ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΓΙΩΤΑΤΟΝ ΠΑΤΕΡΑ ΗΜΩΝ ΚΑΙ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΝ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ ΓΑΒΡΙΗΛ

253^v

Θαυμαστὸν μὲν οἶον καὶ χάριεν ἐν ὥρᾳ χειμῶνος, ἐν αὐτῇ τῇ τοῦ ψυχους ἀκμῇ, ἡρινὸν ἀνθος, φαιδρὸν προσπύπτον τοῖς ὀφθαλμοῖς καὶ τὴν ναρκύσασαν καὶ οἶον ἀποψυχθεῖσαν αἴσθησιν λῦον καὶ πρὸς ἡδεῖαν ἀπόλαυσιν προκαλούμενον, ἡδιον δὲ μακροῦ καὶ θαυμασιώτερον ἐν μεσημβρίᾳ κα-

¹ Loenpertz R. J., *Écrits de Macaire Macrès et de Manuel Paléologue dans les mss. Vat. gr. 1107 et Crypten. 161. Orientalia Christiana Periodica* 15 (1949), σελ. 185 - 193.

² Ehrhard A., *Überlieferung und Bestand der hagiographischen und homiletischen Literatur der Griechischen Kirche*, 3, Leipzig 1943, 714, σημ. 1.

³ Β. Λαούρδας, *Ὁ Γαβριὴλ Θεσσαλονίκης. Ἀθηνᾶ τόμ. Ν5'* (1952), σελ. 199 - 214.

⁴ V. Laurent, *Le métropolitain de Thessalonique Gabriel (1397 - 1416/19) et le couvent de la Née Moni*. *Ἑλληνικά* 13 (1954), σελ. 241 - 255. Γ. Θεοχαράδου, *Ἡ Νέα Μονὴ Θεσσαλονίκης. Μακεδονικά τόμ. Γ'* Θεσσαλονίκη 1955, σελ. 334-352. V. Laurent, *Écrits spirituels inédits de Macaire Choumnos († 1382) fondateur de la «Née Moni» à Thessalonique*. *Ἑλληνικά* 14 (1955), σελ. 40 - 86.

- 5 κῶν, ἐν τούτῳ δὴ τοῦ καιροῦ, καθ' ὃν τὸ τῆς ἀγάπης καλὸν ἔψηται, ταῦ-
 τὸν δ' ἂν εἶη λέγειν ὁ τῆς κακίας καὶ τῶν παθῶν χειμῶν λαμπρότατος ἐξ-
 ερράγη, φιλοσοφίας τῆς ἀνωτάτω καρπὸν ἐνεργεῖν τὴν φύσιν, φαιδρὸν μὲν
 τὴν ὄψιν, ἡδονῆς δὲ πλήρη τὴν γεῦσιν, τὴν δὲ πέψιν αὐτὴν βίου ῥαστώ-
 νης καὶ ζωῆς αἰδίου καὶ μακαρίας τοῖς ἀπολαύουσιν αἷτιον.
- 10 Ὅποῖος ἄρ' ἡμῖν ὁ θεὸς ποιμὴν καὶ προστάτης ἀνεφάνη τῆσδε τῆς
 ἐκκλησίας, ὁ ἱερὸς τῷ ὄντι καὶ θαυμάσιος Γαβριήλ· ἀλλ' ὁ μὲν, τῆς ἀληθι-
 νῆς ἀμπέλου ἐκφυὲς καὶ τοῦ ταύτης γεωργοῦ καὶ πατρὸς ἐπιμελομένου τυχόν
 καὶ εἰς ἄκραν τελείωσιν ἐπιδούς, ἡδιστός τε ὁμοῦ καὶ θαυμάσιος τῇ Χρι-
 254* στοῦ ἐκκλησίᾳ πρόκειται σήμερον, πάντας | μὲν τῇ καθ' αὐτὸν ἐξιστάς ὥρα
 15 καὶ πάσης ἰϋγγοῦ χειρούμενος βιαιότερον καὶ μέντοι καὶ προῖκα γέυων τοὺς
 βουλομένους τῆς ἐμφύτου γλυκύτητος, οὐδενὸς δ' ἐπιποιήτου κάλλους δεό-
 μενος, οὐδὲ τίνος λογικῆς ἐπαυξήσεως καὶ ἀνακηρύξεως. Ἐμὲ δὲ ὅμως εἰλε
 τυραννήσας ὁ ἔξως καὶ οὐδὲ καθεκτικῶς ὅλως ἔχω τοῦ μὴ σὺν βοῇ καὶ θαύ-
 ματι κροτεῖν τὴν φιλοτιμίαν ταύτην τῆς φύσεως. Οὐδεὶς δ' ἂν εἶη δίκαιος
 20 νεμεσᾶν μοι τοῦ ἐγχερήματος, εἰ μὴτε λόγων ἔξει μὴτε φύσεως θαρρῶν γεν-
 ναϊότητι, ἔπειτα παρακινδυνεύειν εἰλόμην, ἀσφαλοῦς σιωπῆς ἐπισφαλεῖς
 λόγους προσηρημένους. Εἰ μὲν γὰρ ἔξην τοὺς ἐνευδοκιμοῦντας τοῖς λόγοις, καὶ
 τοῦτο τὸ πεφυκτὸς ἐχορήγει, τὸν ἄθλον ἀνηρεζόμενος νικῶντας ἀναβῆναι τὸ
 στάδιον, ἦν ἂν τι προὔργου μηδὲ τὴν ἀρχὴν καθεῖναι πρὸς τὸν ἀγῶνα τολ-
 25 μᾶν τοὺς μὴ κατ' ἐκείνους ἀηλιμμένους ἡμᾶς· εἰ δ' ἐπίσης ἀνάγκη πᾶσι τὰ
 τῆς ἥτης μετεῖναι καὶ τῆς Ὀμήρου Καλλιόπης καὶ τῶν στομάτων τύχουσι
 εὐμοιρῆσαντες, τί δεῖ σιωπῆς, παρὸν τοῖς λόγοις τὸν ἐρῶντα μηνύειν καὶ
 κοσμεῖν μὲν τοὺς λόγους αὐτούς, ἀγιάζειν δὲ τοὺς ἀκούοντας, αἶρειν δέ πως
 καὶ τὴν ὑπόθεσιν οὐ τῷ λέγειν ἀξίως, ἀλλὰ τῷ πράγμασιν αὐτοῖς τὸ ὑπὲρ
 30 λόγον αὐτῆς δεῖκνυσθαι καὶ τῷ πᾶσαν δύναμιν τέχνης φανερώς ἐλέγχεσθαι,
 254* πίπτουσιν εἴσω τοῦ κατ' αὐτὴν θαύματος. | Ὡς μὲν οὖν ἀποπειρατέον ἂν
 εἶη τῆς εὐφημίας εἰς δύναμιν, καὶ τῆς ἀξίας ἐνδεῶς ἔχωμεν, οὐκ οἶμαί γε
 λόγων ἡμῖν δεήσειν πλειόνων. Ἦδη δὲ τοῖς ὑπὲρ σοῦ λόγοις προσάγων, ὦ
 35 θεία καὶ ἱερὰ κεφαλὴ πλήρης τῆς εὐωδίας τοῦ πνεύματος, τὴν σὴν καλῶ
 θεῖαν ψυχὴν καὶ παρείης γε φίλτατε τῆς ἐπὶ σοὶ σπουδῆς κοινωνήσων μοι,
 ὥς μὴ τῶν σῶν θαυμαστῶν ἀπάντων ἡμᾶς λειψθῆναι κατόπιν παρὰ πολὺ
 καὶ εἰ τῶν πρὸς ἀξίαν ὕμνων ἀνάγκη πᾶσα μὴ ἐφικέσθαι.
- Τῇ μὲν οὖν φύσει καὶ τέχνῃ νόμος οὗτός ἐστιν ἔμπεδος, πατρίδι καὶ
 τοῖς ἐκ γένους, ἃ προσῆκεν, ἀφοσιωσαμένους τοὺς ἐπαινέτας, ἐπ' αὐτὸν ἰέ-
 40 ναι τὸν ἐπαινούμενον. Ὡς δὲ τὰ ὑπὲρ φύσιν ἐξάρας τῆς εἰς βίον προόδου
 τῆς φύσεως ὁ δημιουργὸς ἐπεκλήρωσε καὶ ὃ πᾶσα τέχνης παραχωρεῖ μηχαν-
 ῇ τε καὶ μέθοδος, οὐκ ἀναγκαῖος ἴσως ὁ νόμος, ὅς γε καὶ τὴν ἀρχὴν, ἵνα

κοσμήση τὴν φύσιν παρῆλθε καὶ τὸν νόμον ἀντεισαγάγη τοῦ πνεύματος. Ὡς
 45 ἂν δὲ μὴ δοκῶμεν μηδὲν εὐκλεὲς λέγειν ἔχοντες, σεμνὴν ἄλλως ταυτηνὴ προτί-
 σχεσθαι τὴν παραίτησιν, μικρὰ τῷ ἔθει χαρισάμενοι, τοῖς ὑπερφυέσι τοῦ
 ἀνδρός εὐθύς ἔγγειρσωμεν κατορθώμασι.

Πατρὶς τοίνυν τῷ θεῷ πατρί, οὐχ οἷα δὴ καὶ τοῖς ἐν παρέργῳ ἐπαί-
 νοις ὑποπeseῖν, ἀλλὰ πρὸς ἣν εὐφημίας ἅπαν ἔργον, οὐκ ἂν ἀνύσιμον γεγο-
 νός, μᾶλλον ἂν δόξειε δικαίως αἰσχύνεσθαι ἢ ἐκείνη τοῖς αὐτοῦ κρότοις σε-
 255^r μύνεσθαι. | Ἐγὼ δέ, ὥς οὐκ ἐνὸν ἄλλως, μετ' ἐγκωμίων αὐτῆς μνησθήσο-
 μαι. Οὐ γὰρ μόνον, ἀ καὶ ταῖς ἐκασταχοῦ γῆς μερισμαμέναις ἤρκεσεν ἀρίσταις
 εἶναι, ἢ Φιλίππου πάντα συνείληφεν, ἀλλὰ καὶ μόνη πόλεων ἀπασῶν, ἢ με-
 τά γε μιᾶς, περιουσίᾳ δικαιοσύνης τὴν ἀρχαίαν εὐδαιμονίαν ἐς δεῦρο σφύ-
 ζουσα διαγέγονε, μήτε τῆς τοῦ θείου λατρείας καθυφεῖσα μηδοποιῶν, μήθ'
 55 ὑπὸ βαρβάρους δεσπότης ἀνασχομένη τελεῖν καὶ τοῖς ἐκείνων ἔργοις καὶ νό-
 μοις καταμιαίνεσθαι, ἀλλὰ φιλονεικοῦσα τῷ κοινῷ τῆς οἰκουμένης κατακλυ-
 σμῷ μὴ συγκαταδύεσθαι. Δι' ἣν αἰτίαν, εἴ τις αὐτὴν ἀρετῆς ἐστίαν καὶ
 πρυτανεῖον δικαιοσύνης καὶ σωφροσύνης καὶ ἀνδρείας ταμεῖον καὶ πόλιν ἔμ-
 φρονα καλεῖν ἐθέλοι, τῶν ὁρθῶν ὀνομάτων οὐκ ἂν ἀμάροτοι. Ὡς δ' ἂν τις
 60 αὐτὴν ἀπάσης γῆς προσείπει μητρόπολιν, ἢ τοῦ νοῦ τυγχάνει φορὰ καὶ
 πρὸς τὴν φύσιν τοῦ λογισμοῦ θαυμασία συντέλεια, ὥσπερ ἄλλα φέρειν, ἀλλ'
 ἅττα οὕτως αὐτῆς φύειν λαχούσης τὸν τῆς ψυχῆς ὀφθαλμὸν καθαρώτατον,
 δι' ὃν καὶ πάντα κοσμεῖ καὶ τάττει τὰ τῶν ἀνθρώπων συστήματα διὰ τῶν
 αὐτῆς ἐγγόνων ἀποικίαν φρενῶν ἐκασταχοῦ γῆς ἐνιδρύουσα.

65 Πατέρες γε μὴν τῷ γενναίῳ, συνελόντα εἰπεῖν, τοιᾶδε πατρίδι καὶ τοι-
 οῦτῳ παιδί συμβαίνοντες, οὐ χρυσῷ καὶ ἀργύρῳ καὶ ἄδρῳ βαλαντίῳ κο-
 255^v σμούμενοι, οὐδ' ἀξιωματῶν ὄγκῳ καὶ δυναστείας ἀλαζονείᾳ καὶ θυρότητι |
 βίου τὴν ψυχὴν πλάδωντες καὶ ἐξοιδαίνοντες, οὐδὲ τῷ σιδηραῖς καὶ βαρεῖ-
 αῖς πέδαις δεδέσθαι μὴδ' ὄναρ ἐνθυμηθῆναι τὴν ἐλευθερίαν, ἢ Χριστὸς
 70 ἡμᾶς ἔλευθέρωσεν, ἔχοντες, οὐδὲ τῷ πλείστα φορτία περιβαλέσθαι τῶν κάτω
 κτήσεων ἄβιτον καὶ ἀχώρητον τὴν στενὴν καὶ πρὸς ζωὴν ἀγούσαν ἑαυτοῖς
 ποιησάμενοι, ὥς μᾶλλον εἶναι ῥαφίδος τρυμαλιὰν καμὴλῳ διαβατὴν ἢ σφίσι
 αὐτοῖς τὴν τῶν οὐρανῶν βασιλείαν εἰσιτηγὴν, ἥπερ αὐτὸς τῆς βασιλείας ὁ
 πρῦτανις ἀπεφῆνατο, ἀλλ' ἀνθρώποι πλείστοις λελυμένοι τοῦ βίου μέρεσι
 75 καὶ πρὸς τὸν εὐαγγελικὸν δρόμον εὕζωνοι, τάλλα μὲν μετριάζοντες καὶ μη-
 δέσιν ἀμυρσιθητοῦντες τοῦ πλείονος, ἀρετῆς δὲ μηδενὶ ὁραδίως τοῦ ἴσου πα-
 ραχωροῦντες, ὁ μὲν εἰς τοὺς ἀνακειμένους τῷ δεσπότη τελῶν καὶ ἱερᾶσθαι
 ἡξιωμένους καὶ τελοῦντας καὶ τελουμένους τὰ τελεώτατα, ἢ δὲ τῇ τῶν τρό-
 πων εἰλικρινείᾳ καὶ τῷ ἱερῷ τοῦ φρονήματος τὴν πρὸς αὐτὸν πιστουμένην

80 συζυγίαν τε καὶ συγγένειαν, μὴ μᾶλλον σωμάτων εἶναι συνάφειαν ἢ ψυχῶν
ἱερῶν ἔνωσιν.

Τούτους ὁ Θεὸς τῆς καλοκαγαθίας καὶ τῆς φιλοσόφου ζωῆς ἀμειβό-
μενος, ὥσπερ τι λαμπρὸν γέρας ἀρίστης ἀθλήσεως, τὸν θαυμάσιον τόνδε
καρπὸν ἐνεγκεῖν δίδωσιν, ὃς δὴ τῶν μὲν κατὰ θεσμὸν προελθὼν φύσεως,
85 τῷ πατρὶ δὲ τῶν φῶτων ὑπερφνωῶς εἰσποιηθεὶς τῷ θείῳ βαπτίσματι πᾶσιν
256^r οὐ μετὰ μακρὸν χρόνον ἐκ | τῆς ἀνθης παρεῖχε τοῦ καρποῦ μαντεύεσθαι τὴν
γλυκύτητα, ὥς ἔσται τις ἄρρητος ἡδονὴ βίου καὶ ζωῆς καὶ ὑγείας τοῖς ἀ-
πολαύουσιν αἴτιος. Οὐ γὰρ ἔχαιρε παιδιαῖς καὶ ἀθύρμασιν, οὐδὲ τῶν ἡλί-
κων αὐτὸν ἔτερπον οἱ σφαιρίζοντες καὶ τὴν χεῖρα κινοῦντες κατὰ σκοποῦ
90 καὶ τοῖς ὀρνίθων περοῖς ἀμιλλώμενοι, οὐδὲ γλιδὴν ἐξίτει καὶ θρύψιν καὶ
ἀκροδρῶν χυμοῖς ἐπεμαίνεται, ἀλλ' ἦν αὐτῷ, πλην τοῦ οἴκου καὶ τῶν τε-
κόντων, οὐδὲν ἄλλο γνῶριμον οὐδ' ἐράσιμον. Ἐς διδασκάλου δὲ φοιτῶν οὐ-
δὲν περαιτέρω τῶν μαθημάτων περιειργάζετο, ἀλλ' ἦν τις ἀτεχνῶς ἀρχεῖος
καὶ ἄχαρις πρὸς παιδιὰν ἄπασαν καὶ συνουσίαν ὀμιλικῆς ἐρατεινῆς, ἣ φη-
95 σιν Ὅμηρος, ἄλλως δὲ πάντων ἡδιστός τε καὶ χαριέστατος ἐν οἷς ἔδει μα-
θεῖν τι τῶν συμφερόντων καὶ τὴν ἐν ἀγαθοῖς δεῦντητα δεῖξαι τῆς φύσεως·
ἀθορύβους γὰρ ὑπέχων τὰς ἀκοάς τοῖς μαθήμασι καὶ τὸν νοῦν προσέχων
τοῖς πλάττουσι, κηρός τις ἀντικρυς ἦν, ῥαδίως τυπούμενος καὶ τὰς εἰκόνας
ἀνεξαλείπτους καὶ ἀσυγχύτους φέρων τῇ τῆς μνήμης στερεότητι. Καὶ μέντοι
100 καὶ αὐτὸς ἐξεύρισκεν τῶν μαθημάτων τὰ κάλλιστα καὶ τὸν θύραθεν νοῦν
ἐπαύξων ἦν τῷ οἴκοθεν βρύνοντι, οὐκ εἰς μνήμην ἰὼν ὧν ἑτέρω συνὼν με-
256^v μάνθηκε σώματι, ἥπερ ἂν Πλάτων ἠξίωσεν, τῷ δὲ καθαρῷ καὶ ἀμίκτῳ κα-
κίας φωτὶ τῆς ψυχῆς φυσικῶς ἐπιβάλλων τοῖς θεωρήμασι καὶ τῇ τοῦ πα-
ναγίου πνεύματος ἑλλαμπόμενος χάριτι, ἦν ἐξ ἑτὶ παιδὸς εἶχε συνοῦσαν καὶ
105 τὰ κατ' αὐτὸν ὥς ἄριστα διευθύνουσαν. Ἡ δὴ καὶ παιδαγωγῷ καὶ ὀδηγῷ
χρώμενος ἔγνωκε μὴ μάτην προσαναλίσκειν τὴν ζωὴν τοῖς Ἑλλήνων μύ-
θοις διδόντα καὶ τοῖς σοφίσμασιν, ἀλλ' ἀρκούμενον τοῖς λογίοις τοῦ θείου
πνεύματος τῆς εἰς θεὸν ἀγούσης ἡφθαί φιλοσοφίας. Μηδὲ γὰρ εἶναι νοῦν
ἔχοντος, ἐξὸν δι' ὁμαλῆς καὶ ῥαδίας ἰέναι πρὸς τὰγαθόν, κύκλους αὐτὸν
110 περιβάλλεσθαι. Πλεῖ γάρ πως ἡ ψυχὴ οὐχ ἤττον συνδιατίθεσθαι τοῖς μα-
θήμασιν ἢ τοῖς ἄλλοις τοῦ βίου ἐπιτηδεύμασι καὶ δέος μὴ τινα ἥθους κη-
λῖδα ἐκείθεν ἐναπορρομῆσθαι.

Ταῦτ' ἐγνωκώς, πᾶσι χαίρειν εἰπὼν, ὅλῳ ποδὶ τῆς πρὸς Θεὸν φερού-
σης ἄπτεται καὶ γονέας ὑπεριδὼν καὶ συγγενῶν καὶ οἰκείων ὑπερφρονήσας
115 καὶ τῆς ἐν βίῳ ῥαστώνης πλατὺν καταγνοὺς λῆρον καὶ πάντων καθάπαξ ἀ-

94 Il. 3, 175

101 - 102 cf Plato, Meno 81a - 81d.

104 ἐξέτι cod.

109 ὁμαλοῦ cod.

110 in marg: γνωμικὸν

λογήσας τῶν σαινόντων τὴν αἴσθησιν, ὅλον ἑαυτὸν τῷ Θεῷ φέρων δίδωσιν. Εἰ τοίνυν φρονήσεως μὲν καὶ τοῦ κατ' αὐτὴν ἡκοντος κρίνειν μετ' ἐπιστήμης εἰδέναι τὰ ὄντα, ἢ ὄντα εἰσὶ, σωφροσύνης δὲ κρατεῖν τῶν σαρκικῶν ἡδονῶν καὶ αὐθις ἀνδρίας μὲν φέρειν τὸν ὑπὲρ ἀρετῆς πόνον γενναίως, δικαιοσύνης δὲ | διαιτᾶν κατὰ λόγον καὶ νέμειν ἑκάστοις τὰ πρὸς ἀξίαν, τίς οὐκ οἶδε τῶν πάντων ὡς οἷς μὲν τὰ ὄντα σοφῶς ἐσκέπαστο φρονήσεως εἰς ἔσχατον ἐηλάκει, δι' ὧν δὲ πρὸ τοῦ ἡδέος ἐποιήσατο τάγαθὸν σωφροσύνης ἥρατο κράτος καὶ μὲν δὴ καὶ ἀνδρίας καὶ δικαιοσύνης αὐτῷ πολὺ τι προσεμαρτύρησε χροῖμα τῷ τε πόνοις ὅλην προσαναθέσθαι τὴν ζωὴν καὶ τῷ Θεῷ προσενέγκαι καὶ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν, παρ' οὗ τὰ πάντα καὶ οὐ πάντα δῶρα τυγχάνει, μηδὲν προεισενεγκοῦσι διδόμενα. Οὕτως ἔξ ἄρα προοιμίων ζωῆς, ὃ λαμπρότατον φιλοσοφίας ἄγαλμα σύ, εἰς Θεοῦ φίλους ἔφερες καὶ τὴν μὲν σώματος ἡλικίαν μειρακίοις ἐνάριθμος ἦσθα, τὸ πνεῦμα δὲ κατάλληλον εἶχες τοῖς εἰς μέτρον ἡλικίας ἐηλακόσι τοῦ πληρώματος τοῦ Χριστοῦ. Εἶεν.

Ἄλλ' οὕτω διανοηθεὶς καὶ οὕτω διαπραξάμενος, μὴ τὴν ἀκριβεστέραν ἄρα καὶ ἀσφαλεστέραν τοῦ ἐπαγγέλματος ὁδὸν οὐκ ἐζήτησεν ἢ ζητήσας οὐχ εὗρεν ἢ εὗρὼν οὐκ εἰς ἄκρον διήνυσεν ἢ διηνυκὼς οὐκ εἰς αὐτὰ τῆς ἀρετῆς λαμπρῶς εἰσῆλσε τὰ βασίλεια ; Οὐδαμῶς, ἀλλὰ μάλλον μὲν εὗρεν ἢ ἐζήτησε, μάλλον δὲ ἢ εὗρεν ἐχρήσατο. Πάντων δὲ μάλιστα τετυγχέει περιφανοῦς τῆς ἐφάσεως ὡς μηδ' ἐνὶ ῥαδίῳ ἐξεῖναι πότερον τὴν ἀρίστην ἐκείνου γνώμην μάλλον θαυμάζειν ἢ τὴν τῆς ἀγαθῆς τύχης φιλοτιμίαν. Οὕτω πανταχόθεν ἐκείνῳ κρότων προσῆκε καὶ θαύματος ἕκ τε ὧν ἑκάστοτε γε προήρητο καὶ ὧν εἶχε τὸ θεῖον συλλαμβανόμενον. Ἐκχωρήσας τοιγαροῦν τῆς τοῦ κόσμου ταραχῆς καὶ συγχύσεως οὐ τὴν ἀνειμένην διατριβὴν εἵλετο, οὐδὲ τῆς ἐν κοινοβίῳ ζωῆς τὴν ψυχαγωγίαν ἐζήτησεν, ἀλλ' αὐτὴν ἤθελε καταθῆσαι τὴν ψυχὴν τῷ τὴν ψυχὴν ὑπὲρ αὐτοῦ θύσαντι.

Καὶ δὴ τίνα θαυμάσιον ἄνδρα καὶ οἷον τὴν πολιτείαν ἰσαγγελον ἐγνώκως ἐν τῇ πόλει μονήρῃ βίον καὶ ἡσύχιον ἔλκοντα, θαυμαστὸν μὲν τοῦ εἶδους, θαυμαστὸν δὲ τοῦ τε τρόπου καὶ λόγου, θαυμαστὸν δὲ τῆς ἀσκήσεως τε καὶ διακρίσεως, οὐδενὸς μὲν τῶν κατ' ἐκεῖνο καιροῦ λειπόμενον τὰ γ' εἰς ἀρετὴν φέροντα, πάντων δὲ καὶ τῶν ἐν ἐρήμοις οἰκούντων ἕνεκα πενίας καὶ ἰδρώτων κρατοῦντα ἀσκητικῶν, τούτῳ δὴ φέρων ὁ γενναῖος ὅλον ἑαυτὸν δίδωσι. Ἰστε πάντες τὸν ἄνδρα, οἱ μὲν τὴν ἡλικίαν προήκοντες πείρα γνόντες, οἱ δὲ τῶν αἰεὶ θαυμάζοντων καὶ κροτούντων ἀκούοντες, τὸν ἱερὸν λέγων Μακάριον, ὃ Χοῦμος ἦν τὸ ἐπώνυμον, ὃν καὶ βασιλεῦσαι καὶ πατριάρχαις γνῶριμόν τε καὶ σεβάσιμον ὁ βίος πεποίηκεν, οὗ καὶ λόγος νόμος ἐκείνους καὶ νεῦμα μόνον χρησιμὸς ἄντικρυς, ὃν οὐτ' ἐπαινεῖν ἱκανῶς ἔχω, οὔτε παρα-

155 δραμεῖν δυνατῶς, ἀλλ' οἷόν τιτι κόλλη δαιμονίως προσίσχομαι τοῖς τοῦ ἀν-
 258· δρὸς ἀγαθοῖς καὶ οὐκ ἔστιν ἀπαλλαγὴ· καὶ ὑμεῖς οἱδ' ὅτι πάντες ταῦτα |
 πύσχετε, ἐπεὶ καὶ πάντες ἐστὲ φιλόκαλοι. Τούτῳ τοίνυν προσελθὼν ὁ θεὸς
 160 ἀνὴρ καὶ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν ὑποτάξας, κείρεται μὲν κόμην καὶ τελεῖται
 καὶ σῶμα καὶ τὴν πρὸς αὐτὸ σχέσιν καὶ συμπάθειαν ἀπαρνησάμενος τῆς ψυχῆς
 καὶ ἡδονὴν ὅσπιν πρὸς ἄμφω τείνει. Καὶ πρὸς γε ἔτι τὸ αὐτοκράτεις καὶ ἀδέ-
 σποτον δουλωσάμενος τοῦ λογισμοῦ καὶ τὸν αὐτοῦ στανρόν, κατὰ τὸ γεγραμ-
 μένον, ἀράμενος καὶ ἀκολουθήσας Χριστῷ, ταῦτόν δ' ἂν εἴη λέγειν ἐκείνῳ
 συσταυρωθεὶς, οὕτω θυσίαν ζῶσαν, ἁγίαν, εὐάρεστον Θεῷ, τὴν λογικὴν λα-
 165 τρεῖαν αὐτοῦ προσενήνοχε, τὸ μὲν αὐτόνομόν τε καὶ οἰκειόπιστον ἔφιει τα-
 πεινοφρονύνης ὑπαγαγών, ἀντὶ ψυχῆς δὲ καὶ θελήματος τοῖς νεύμασι χρώ-
 μενος τοῦ πατρός. Διὰ τί ; Ὅτι τὴν τε πρώτην ἦταν ἀνακαλέσεται, ἣν διὰ
 τῆς παρακοῆς ὁ πρῶτος Ἀδὰμ ὑποστάς, θάνατον καὶ φθορὰν καὶ παθῶν
 ἐσμὸν καὶ δουλείαν τοῦ πονηροῦ τῷ γένει παντὶ ἐπεισήγαγε, καὶ τὴν ὑπακοὴν
 170 τὴν μέχρι θανάτου τοῦ νέου Ἀδὰμ καὶ σωτήρος μιμήσεται καὶ λοιπὸν δι'
 ἐκείνου μεσίτου πρὸς τὴν πρώτην ἐπανελθὴ ἀπάθειαν καὶ μέντοι καὶ ὧν ἔσχε
 δόντος ἐκείνου ἐκστάς τῷ Θεῷ αὐτὸν ἐκείνον ἔπειτ' ἀμοιβὴν καὶ δῶρον
 258· ἀντιλάβοι πάντων ὑψηλότατον καὶ θειότατον. Βαβαὶ φρικτοῦ | συναλλάγμα-
 τος. Ἐνθεν τοι καὶ τὸν νοῦν ἐκάστοτε προσέχων τῷ πράγματι ὅλος ἦν ἐξηρ-
 175 τημένος τοῖς τοῦ πρεσβύτου καὶ διδασκάλου νεύμασιν, ἄσμενος ὑποτιθεὶς
 ἑαυτὸν ἀνηκέστοις πόνοις καὶ ταλαιπωρίαις, οὐ μόνον ὅσαι τοῖς ἀσκηταῖς
 φάρμακον τοῦ παθητικοῦ καὶ ἀλογωτέρου τῆς ψυχῆς μέρους ἐπινενόηται,
 ἀλλ' ὅσαι καὶ τὴν ἀναγκαίαν τροφὴν τῷ σαρκίῳ πορίζουσιν. Ἐντεῦθεν ποτὲ
 μὲν τῇ γῇ προσεταλαιπώρει, ποτὲ δὲ παρὰ τῶν φιλοχρίστων ἀνδρῶν ζωῆς
 180 ἀφορμὰς ἠρανίζετο, ἵνα τῷ μὲν τὴν σάρκα, τῷ δὲ τὴν ψυχὴν ταπεινώσας
 λέγειν μετὰ τοῦ Δαυὶδ ἔχη πρὸς Θεόν, ἵδε τὴν ταπεινωσύνην μου καὶ τὸν
 κόπον μου καὶ ἄφες πάσας τὰς ἁμαρτίας μου. Καὶ νῦν μὲν ἐξυλίζετο πόρρω-
 185 θεν τοῦ ἄστεως ἐπιφορτιζόμενος καὶ διὰ μέσης τῆς λεωφόρου πρὸς τὸ
 οἰκεῖον σεμνεῖον ἰών, νῦν δὲ σταφυλῶν ἐπιφυλλίδας περιειργάζετο, ἄρτι
 μὲν φιλοπόνως τῷ προστάτῃ διηκονεῖτο, ἄρτι δὲ προσεῖχε τῇ ἀναγνώσει,
 259· αἰεὶ δὲ νηστείας ἐδίδου καὶ ἀγρυπνίας καὶ τῇ κατὰ νοῦν σχολῇ καὶ με-
 190 λέτῃ ἐν σώματι περισπωμένῳ καὶ μυρίοις ἀγῶσι διασπασμένῳ καί, συνε-
 λόντα φάναι, πολλῇ τιτι ταλαιπωρίᾳ καὶ ποικίλῃ καὶ διηνεκεῖ προσκείμενος
 ἦν, ἅμα μὲν τῷ διδασκάλῳ καὶ τοῖς ἐκάστοτε προσιοῦσιν ἐνδεέσι ζωῆς πο-
 ρίζων ἐφόδια, ἅμα δὲ καὶ καρτερίας ἄθλα καὶ μισθῶν οὐρανίων ἀφορ-
 μὰς ἐπίτηδες κομιζόμενος παρὰ τοῦ σοφοῦ τὰ τοιαῦτα πατρός. Ὁ δὲ

161 - 162 Matth. 16, 25.

180 Psal. 24, 18

183 ἐπιφυλλίδας cod.

187 ποικίλλη cod.

πάντα ἰσχύων ἐν τῷ ἐνδυναμοῦντι αὐτὸν Χριστῷ προθυμώτατα διετέλει, οὐκ ἀνθρώπῳ τὴν λειτουργίαν εἰσφέρειν οἰόμενος, ἀλλ' ὃς ἦκε διακονήσων οὐ διακονησόμενος, καὶ γε διατετέλεκε τοῖς δούλοις διακονῶν μέχρι θανάτου καὶ τούτου διὰ σταυροῦ, ὃν ὀρᾶν ᾤετο βλέπων τὸν ἡγεμόνα καὶ ἀκούειν ἐκείνου κελεύοντος, καὶ τᾶλλα δὴ τῷ σωτήρι κεχρησθαι χρώμενος τῷ πατρί, ἀνθ' ὧν οὐδὲν ἐνόμιζε πράττειν ἀνύων τὰ ὑπὲρ δύναμιν, οὐδὲ τὴν ψυχὴν ἡγεῖτο τιμίαν, εἰ πολλάκις ὑπὲρ τῶν ἐκείνῳ δοκούντων αὐτὴν θείην, οὐδὲ μᾶλλον ἐνόμιζε παραιρεῖσθαι ἢ προστιθῆναι τοῖς κεχρωσθημένοις καλῶς γε ἐκεῖνος καὶ τῆς ἑαυτοῦ μεγαλοπρεπείας ἀξίως γινώσκειν. Ὁ γὰρ δι' οὗτι-
 200 νοσοῦν συνεῖναι τῷ δεσπότῃ καὶ δουλεῦειν ἡξιωμένος ὑπόχρεων μὲν καθίστηται τῆς μελλούσης αὐτὸν διακονίας, ἣν περιζωσάμενος διακονήσῃ τοῖς δούλοις, ἐντεῦθεν δὲ κομίζεται τοὺς ἀρραβῶνας τῆς θυμαστικῆς ἀμοιβῆς καὶ τοῦ ἀπορρήτου καὶ πάντα νοῦν νικῶντος χρέους ἐκείνου, ἄλλων τε πολλῶν ἕνεκα καὶ ὅτι σύνεστιν ἤδη τῷ βασιλεῖ δι' εἰκόνας ἐμψύχου, ὃ παντὸς μᾶλλον
 205 συνορῶν ὃ θεῖος ἀνὴρ, ἐφίλει μὲν τὸν διδάσκαλον καὶ τῆς ἰδίας ψυχῆς ἐτιμᾶτο, ὡς καὶ δεῖσαν | ἐτοιμώτατα ταύτην ὑπὲρ αὐτοῦ θείναι. Παρατιθεὶς δὲ τὸ αὐτοῦ ταῖς τοῦ δεσπότου χάρισι καὶ τῷ φίλτρῳ καὶ τὴν ὑπερβολὴν φρίττων ἐκείνων, εἰς ἄβυσσον ταπεινοφροσύνης τὸ φρόνημα τῆς ψυχῆς κατήγε. Κἀντεῦθεν εἰς ἀπαθείας ὕψος ἡρμένος, ῥαδίως ὑπερίπτατο τῶν τοῦ πονηροῦ
 210 παγίδων, ὡς ἐπ' αὐτῷ καὶ μάλα τὸ τῷ σχολαστικῷ Ἰωάννῃ δοκοῦν τελεῖσθαι, ἔξ ὑπακοῆς ἔλθεῖν εἰς ἀπάθειαν διὰ μέσου τῆς μετριοφροσύνης, ἐφθакὼς εἰς τὴν τῆς ἀρετῆς κορυφὴν πρὶν βαδίσαι. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἴσως καὶ ἄλλοις ἐσποῦδαστο καὶ κατῳρῆτο, τῆς θείας χειρὸς συνεφαπτομένης. Ὡς δὲ διαφερόντως ὑπερβάλλειν ἅπαντας τὸν ἱερώτατον Γαβριὴλ ἡγοῦμαι, ἢ τῆς φύσεως
 215 ἦν ἀπλότης καὶ ὥσπερ ἔμφυτος ἀγιότης καὶ ἡ τοῦ τρόπου εὐθύτης καὶ οὐσιότης, δι' ἣν οὐ μᾶλλον ἐδόκει διὰ σπουδῆς ἵεναι καὶ πόνου πρὸς τὴν τῆς ἀρετῆς κτήσιν, ἀλλ' οὕτως ὁμαλῶς καὶ ῥαδίως, ὥσπερ καθαρὸς ὀφθαλμὸς πρὸς τὴν φωτὸς κοινωνίαν. Τούτου δ' ἂν τις αἰτιάσαιο τὴν ἐκείνου τῆς ψυχῆς καθαρότητα καὶ ὑγείαν, καθ' ἣν μένων ἐν τῷ τῆς φύσεως καθεστῶτι καὶ μηδεμίαν πονηρίας διπλόην ἐπεισαγαγὼν τῷ ἀπλῷ καὶ θεοειδεῖ τῆς ψυχῆς, ὡς εἰς
 220 ἔχῳ εἰς τὸν ἀγαθοῦ πᾶσαν ἰδέαν, οὐδεμίαν ἔχων ἀνάγκην ξενοπαθεῖν δι' ἐπειξίαν τῶν | ἐναντίων, ὃ τοῖς ἄλλοις συμβαίνει. Ἀνὴρ γὰρ ἐκεῖνος οὕτως εὐθύς ἦν τὴν ψυχὴν, ὡς καὶ τοῖς μετὰ λογισμοῦ πρὸς τὴν ὕψιν ὁρώσιν τὸ τῆς ψυχῆς ἀγγελικὸν καὶ θεοειδὲς διαφαίνεσθαι, τῆς ἐνδον καταστάσεως εἰς τὰ σώματος πέρατα διαδιδομένης. Αὐτίκα γὰρ τὸ χάριεν καὶ φαιδρὸν καὶ προσηγὲς τῶν ὀφθαλμῶν προσυπήντα, τοῖς δὲ κοσμιότης ἐπρεπεπ ἀρρητος καὶ σεμνότης. Οὔτε γὰρ τὸ χάριεν εἰς διακεχυμένον ἐξῆγεν, οὔτε τὸ σεμνὸν συναγωγῇ τοῦ προσώπου καὶ τῶν ὀφρύων εἰς σκυθρωπότητα ἦγεν, ἀλλ' ἡπιός τε ἦν ἅπας καὶ μειλίχιος καὶ χαρίεις καὶ τῆς τοῦ νοῦ

- 230 φυλακῆς ἥκιστα πάντων ἡμέλει· τῷ μὲν στερορῷ καὶ βεβηκότι τοῦ φρονήμα-
τος περιποιούμενος τὴν σεμνότητα τῷ προσώπῳ, τῇ δὲ χάριτι τῶν ἡθῶν
τῆς ψυχῆς μηνύων τὴν εὐφροσύνην πᾶσιν ἐκόμα τοῖς ἀγαθοῖς. Ἐξέφρων ἦν,
σώφρων εἴπερ τις ἄλλος, ἀνδρεῖος, δίκαιος, τέλειος τῇ τῆς ἀρετῆς ἕξει καὶ
ἐνεργείᾳ, ἐν βίῳ τελείῳ τῶν μὲν παρόντων ὥς μηκέτ' ὄντων ὑπερέωρα, ὅλη
235 δὲ ψυχῇ τῶν μελλόντων ἀντείχετο. Οὐ πλοῦτον ἐθαύμαζεν, οὐ δυναστείαν,
οὐ σώματος ὑγείαν καὶ ὥαμην, οὐ ζηλωτὸν καὶ μακάριον ἡγεῖτο τὸν τῆς ἐπι-
κῆρου ταύτης δόξης τῆς κορυφῆς ἐπιβεβηκότα. Μόνον ᾔδει τίμιον τὴν ἀρε-
260^ν τὴν κτῆμα, μόνην εὐδαιμονίαν | ἐνόμιζε τῷ Θεῷ κεκρησθαι. Τῶν ἡδονῶν
οὐχ ὅσον ἐν τοῖς πράγμασιν κρείττων ἦν, ἀλλὰ καὶ τῇ τῆς φαντασίας
240 αὐτονομίᾳ, Θεοῦ δὲ μόνου καὶ τῶν θείων ἥρα πραγμάτων καὶ ἀπολαύων
οὐκ ᾔδει κόρον καὶ τρυφῶν πεινῶντι ἐώκει. Ὁργῆς καὶ θυμοῦ καὶ λύπης
καὶ φόβου ἀνώτερος ἦν. Πεινῶν μὲν ἐκοιμήθη πολλάκις, ὠργισμένος δὲ οὐδὲ
ἄπαξ. Ἐν τοῖς πόνοις καρτερικὸς καὶ φερέπονος, ἐν ταῖς συμφοραῖς ἀκατά-
πτωτος καὶ ἀήττητος, ἐν ταῖς περιστάσεσιν ὑπομονητικὸς τε καὶ ἀπερίτρε-
245 πτος, ἐν τοῖς πειρασμοῖς καρτερικὸς τε καὶ εὐελπίς, τὴν ἀνωθεν αἰεὶ φαντα-
ζόμενος συμμαχίαν, ἐν ἀνέσει πρὸς ἐπιφορὰν παρσκευάζετο πειρασμῶν, πο-
λεμούμενος δὲ ταῖς ἐλλίσις εὐφραίνεται τῆς εἰρήνης. Τὰ μὲν προσόντα τῶν
ἀγαθῶν Θεῷ λογιζόμενος τὰς ἀξίας ἀμοιβὰς ἐκνεόει, αἰεὶ δὲ τὴν κτῆσιν
προσαύξαν οὐκ ἡγάπα τοῖς οὐσί. Τίς δ' ἂν ἐφίκοιτο λόγος τοῦ μεγαλοφυ-
250 οῦς τοῦ ἀνδρὸς καὶ γενναίου ; Ἰλαρὸς ἦν, εὐπροσήγορος, φιλοπροσήγορος,
πάντας σεβόμενος καὶ τιμῶν ὑπὲρ τὴν ἀξίαν, οὐ κολακεύων, οὐδὲ δουλεύων,
ἀλλ' ἑαυτοῦ πάντας οἰόμενος ὑπερέχοντας. Διὰ μὲν ἐπαίνων καὶ παραίνεσεων
πρὸς ἀρετὴν εἴλκε, ἐπιτιμῶν δὲ καὶ ἐλέγχων κακίας ἀφίστη, μᾶλλον εὐφραине
τοῖς ἐλέγχοις ἥπερ ἔτεροι τοῖς ἐπαῖνοις. Τὸ γὰρ αὐστηρὸν τῶν φαρμάκων
261^τ τῷ τοῦ ἡθους προσηνεῖα καὶ | γλυκύτητι λανθάνειν ἐποίει. Μᾶλλον ἐφείλ-
κετο σιωπῶν ἢ τοῖς μυρίοις ἔτεροι λόγοις. Οὐ δώροις ἐδουλοῦτο, οὐκ ἀπει-
λὰς ἐδεδίδει, οὐ τὸν θάνατον αὐτόν, οὐδὲν πλην τῆς ἁμαρτίας φοβερὸν ἡ-
γεῖτο. Ὁ αὐτὸς πολιτικὸς τε ἦν καὶ ἡσύχιος, κοινότητάς τε καὶ ἰδιαίτατος,
τὰ μὲν τῇ γνώμῃ, τὰ δὲ τῇ πρὸς Θεὸν νεύσει, ὃ αὐτὸς οἰκονομικὸς τε καὶ ἐλευ-
260 θέριος, ταπεινὸς τε καὶ μεγάλωφρων. Πάντας μὲν ἀνθρώπους ἐφίλει, τοὺς
μὲν χρηστοὺς καὶ διὰ τὸν τρόπον, τοὺς πονηροὺς δὲ διὰ μόνην τὴν φύσιν
καὶ τὸν ζῆλον τοῦ ἀνωτάτου πατρὸς, ὃς ὁμοίως ἅπασι χαρίζεται τὰς ἡλίου
ἀκτίνας καὶ ὕει πᾶσιν ἐξίσου, μόνοις δὲ συνέχαιρε τοῖς βελτίστοις καὶ μό-
νοις ἐκέχρητο τοῖς ὠφελεῖν [ἦ] δυναμένοις ἢ ὠφελείσθαι. Πάντων προυν-
265 νόει τῆς σωτηρίας καὶ συνήχετο τὰγαθὰ περικαιόμενος τῆς πάντων ἀγά-
πης. Οὐ μόνον περὶ πλείονος ἤγε τῶν ἰδίων τὰ τοῦ πλησίον, ἀλλὰ καὶ τὴν
ψυχὴν πρόθυμος ἦν ὑπὲρ αὐτῶν, καλούσης ἀνάγκης, προσέσθαι. Ὑψηλὸς ἦν
ἐν τοῖς ἔργοις καὶ τὴν ἀρετὴν ἀπαράμιλλος, ὑποβεβηκὼς δὲ τῷ μετρώ τῆς

γνώμης καὶ τῷ πᾶσιν εἵκειν καὶ ὑποπίπτειν, ἀγγελικὸς τὴν διάνοιαν, λαμ-
 270 πρότατος καὶ καθαρώτατος τὴν ψυχὴν, ταμεῖον ἄντικρυς τῆς εὐωδίας τῶν
 τοῦ θεοῦ πνεύματος χαρισμάτων. Ἐπιλείπει δ' ἂν ἡμᾶς ὁ βίος τὸ ὑπερφυῆς
 261^ν θαυμάζοντας τῆς φύσεως τοῦ μεγάλου· | ἀλλὰ τοῦ μὲν ὡς οὐκ εἰκοντος λό-
 γοις, οὐδ' ὑποπίπτοντος νόμοις, ἐπαίνων ἀφέξομαι γε καὶ ἄκων, τῶν δὲ
 275 πράξεων εἰς δύναμιν ἀποπειρατέον ἂν εἴη, τοῦτο μόνον προσθέντα, παντὶ
 μᾶλλον ἐκείνῳ προσήκον, ὡς εἴπερ ἔδει τὴν ἀνθρωπίνην ἀρετὴν τῷ βίῳ δι'
 ἀνθρώπου φανεῖσαν τὸ τοῦ ἥθους ἀπέριττον τε καὶ κόσμιον καὶ θεοειδὲς
 τοῦς ἀνθρώπους τελέσαι καὶ εἰκόνα τινὰ πάσης ἀρετῆς καὶ φιλοσοφίας εἰς
 κάλλος ἐξησκημένην προθεῖναι τῷ βίῳ, μὴ δι' ἄλλου μᾶλλον ἢ τῆς μακα-
 ρίας ἐκείνης ψυχῆς ἐλέσθαι ἂν ἡμῖν ἐμφανῇ γενέσθαι. Οὕτως ἦν ἡρμοσμένους
 280 καὶ διὰ πάντων συνῶδων ἐκείνῃ.

Ἄλλ' ἐπανακτέον τὸν λόγον, τὰς ἐκδρομὰς ὅση δύναμις ἀναστέλλου-
 σιν. Συνῆν τοιγαροῦν ὁ γενναῖος τῷ θεῷ πρεσβύτῃ, ἀπροσκόπως τὸν τῆς
 ἀσκήσεως δρόμον ἀνύων καὶ ὥσπερ τις πτηνὸς διαέριος πρὸς τὸ τῆς ἀπα-
 285 θείας αἰρόμενος ὕψος. Ἐπεὶ δὲ τὸ περιφανὲς αὐτῶν τοῦ κατὰ Θεὸν βίου καὶ
 πολλοὺς ἄλλους πρὸς τὸν ὅμοιον ζῆλον κινήσαν συνοίκους σφίσιν εἰργάσατο,
 καὶ ἦσαν οὐκ ἀγενεὲς σύστημα, καὶ λοιπὸν ἔδει τοῦτοις εὐαγοῦς τινος χῶ-
 ρου, ἐφ' οὗ σμενεῖον ἐχρῆν ἰδρυσάμενους τὴν διατριβὴν ὡς ἄριστα διατί-
 θεσθαι, ὁ μὲν ποιμὴν τὸν κάλλιστον τῆς πόλεως τόπον ἀπολεξάμενος, ἵνα-
 262^ρ δήποτε καὶ βασιλεία ἴδρυτο, τοῖς φοιτηταῖς διακαθαίρειν ἐδίδου καὶ | πρὸς
 290 οἰκοδομίαν εὐτρεπίζειν μοναστηρίου καὶ τὴν παρασκευὴν ἀξιόχρεω τίθεσθαι.
 Ὁ δὲ Θεὸς ἄνωθεν καὶ τόνδε τὸν ἄθλον ἄρα τῷ πάντ' ἀρίστῳ καὶ γενναίῳ
 Γαβριὴλ ἐπεκλήρωσε. Καὶ ὁ τρόπος οἷος· γράμματα τοῦ κρατοῦντος παρὰ
 τὸν ποιμένα φοιτῶσιν ἐπὶ προστασίαν αὐτὸν προκαλούμενα τῆς πάντα λαμ-
 295 πρᾶς μονῆς τῶν Στουδίου. Καὶ ὁ μὲν, ὡς οὐκ ἐνὸν ἀντιβαίνειν, ἄνευσιν ὡς
 τὸν βασιλέα, τῷ δὲ ἐπιτέτραπται παρὰ τοῦ πατρὸς ἥ τε τῶν ἀδελφῶν προ-
 στασία καὶ ἡ τῆς οἰκοδομίας φροντίς, ἐκάτερον μεγάλου πόνου καὶ ψυχῆς
 γενναίας δεόμενον. Δέχεται καὶ ἀμφοῖν ὁ μέγας τὴν ἐπιμέλειαν, οὐ μεμαθη-
 κὼς ἐρίζειν οὐδὲ κραυγάζειν οὐδ' ἀντιλογίας προτεῖσθαι ὀῖμα, κἂν ἐπὶ θά-
 νατον αὐτὸν τύχῃ προτρεπόμενος ὁ πατήρ. Ὡς μὲν οὖν ἄριστα τὴν πνευμα-
 300 τικὴν ἡγεμονίαν διαθεῖτο τῆς αὐτοῦ ψυχῆς τὴν σωτηρίαν ἐκάστου τῶν ὑπὸ
 χεῖρα ὑπερτιθεῖς καὶ ὡς ἀρχέτυπον ἑαυτὸν καὶ ζωῆς ἀρίστης καὶ ταπεινώ-
 σεως ἄκρας πᾶσι προσθεῖναι, δοῦλον ἑαυτὸν διὰ Χριστὸν νομίζων τῶν ἀδελφῶν,
 ταῦτα δὲ ὡς οὐκ ἐνὸν ἀξίως ὑμῆσαι, ἑάσειν μοι δοκῶ. Περὶ δὲ τῆς τῶν
 ἔργων κατασκευῆς οὐ μέτρια τινα διανοεῖται, οὐδ' ὥς τε καὶ τῷ σχήματι
 305 τῷ ἐκείνου συμβαίνοντα εἶναι, οὐδ' οἷα ἂν ἐπὶ νοῦν πένητος ἔλθοι, ἀλ-
 λά πρὸς ἃ καὶ χεῖρ ἂν ἀπώκνησε βασιλέως. Ὁ δὲ καὶ διανενόηται καὶ ἐνήρ-

262^ν ξατο | καὶ εἰς θανμαστόν τι καὶ περιφανὲς πέρας ἤγαγεν.

Ἐπεὶ δὲ μετὰ συχνὸν χρόνον καὶ ὁ θεῖος πρεσβύτης ἀφῆκε καὶ τοῖς
 310 ὀφθαλμοῖς ἔλαβεν ἃ τοῖς ὡσὶ δεχόμενος διαπιστῶν ἦν, ἐθαύμασε μὲν τῆς
 σπουδῆς καὶ μεγαλουργίας τὸν ἄνδρα καὶ τῆς εὐλογίας αὐτοῦ καὶ τῶν εὐ-
 χῶν μετεδίδου πλουσίως, μικρὸν δ' ἐπιβιούς τῇ κατασκευῇ τοῦ νεῶ ἐν αὐ-
 ταῖς ταῖς χερσὶ τοῦ μεγάλου ἡδέως ἐναποψύξας μεταχωρεῖ πρὸς Θεόν, τῆς
 ἀρετῆς τὰ γέρα λαμπρὰ κομιοῦμενος.

Ὁ δὲ θαυμάσιος Γαβριήλ καὶ τῷ ναῷ πέρας ἔθετο καὶ τὰ περίε εἰς
 315 τόδε κάλλους καὶ λαμπρότητος ἤγαγεν, ὥς ἐμπρέπειν μὲν λαμπρὸν οἶον τῇ
 πόλει, ἔνδειξιν δ' εἶναι τῆς τοῦ πεφυκτοῦς φιλοτεχνίας, ἀμιλλᾶσθαι δὲ πως
 τοῖς οὐρανίοις κάλλεσιν. Ὅσα γε εἰς κιόνων καὶ μαρμάρων αὐγὴν καὶ γρα-
 φικῆς ἀκριβείαν φέρει, εἶπες ἂν αὐτὸν ἀπόρροιάν τινα θεῖου κάλλους, ἱερὰν
 κατοχὴν καὶ βακχείαν ταῖς τῶν ὀρόντων ψυχαῖς ἐνέντα. Τὸν μὲν οὖν Σολο-
 320 μῶντα πάντες θαυμάζουσι τῆς ἰδρύσεως τοῦ νεῶ, οὐ τοσοῦτον ὅτι βασιλεὺς
 ὢν καὶ πρὸς γε τῇ τῆς Παλαιστίνης δυνάμει Συρίαν τε καὶ Φοινίκην καὶ
 Αἴγυπτον ἔχων συναιρομένης τοῖς ἔργοις καὶ μέντοι καὶ παρὰ πατρὸς ὕλης
 παρασκευὴν ἀξιόλογον καὶ χρυσοῦ θησανρὸν μυρίου διαδεξάμενος ἤρκεσε πρὸς
 263^ρ | αἷσιον πέρας ἀγαγεῖν τὰ βεβουλημένα, ὅσον ὅτι πατρὸς οὕτω θανμαστοῦ
 325 προυκρίθῃ καὶ ἐξελέγῃ πρὸς τὸ θεοφιλὲς ἔργον παρὰ Θεῷ διαιτητῇ καὶ κλη-
 ρούχῳ, τῷ δὲ ἥ τε σύντροφος πενία καὶ τὸ προκεκρισθαι τοιοῦτου πατρὸς,
 ᾧ μηδὲν ὁ Θεὸς ἐπικαλεῖν εἶχεν οἶον ἐκείνῳ, μείζονα φέρει φιλοτιμίαν καὶ
 δόξαν καὶ παρὰ ταῖς ἀπάντων ψυχαῖς πίστιν ἀκίνητον ἐνιδρύει μὴ ἂν ἄλλως
 οὕτως ἐπ' αὐτὸν εὐδοκῇσαι τὸ θεῖον καὶ συνάρασθαι οἱ πρὸς τοῦργον, εἰ
 330 μὴ τὴν αὐτὸς αὐτοῦ ψυχὴν τῷ Θεῷ πρότερον καθιερώκει, ἔμψυχον ναὸν
 τῆς Τριάδος ἑαυτὸν ἀνεγείρας, ὥς μὴ μόνον δόξαν φέρειν τῷ ἐνοικοῦντι,
 ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐκάστοτε προσιοῦσιν αἷτιον καθίστασθαι σωτηρίας. Εἶεν. Ἐ-
 πὶ δὲ ὁ πατὴρ τῆς παρούσης ζωῆς μετετέθη, μὴ τὸ ἦθος ἄρα καὶ τὴν ἀρί-
 335 στην δίαίταν ἡλλοίωσεν ὁ γενναῖος πρὸς ἀρχοντικὸν ἑαυτὸν ἄρας τύπον ἢ
 τὴν πρὸς αὐτὸν εὖνοιαν τῶν ὑπηκόων ἐμείωσεν ἢ τοῦ τόνου τῆς ἀσκήσεως
 καθυφῆκεν ἢ τῆς τῶν ἔργων ὀλιγώρησεν εὐπρεπείας; Ἡκιστά γε. Ἄλλ'
 ὁμοῦ πάντα καὶ τὴν οἰκείαν ἀρετὴν καὶ τὴν τῶν μαθητῶν καὶ τὰ τῆς μονῆς
 λαμπρῶς ἐπηύξει καὶ περιφανέστατα διετίθει τὸ καθημέραν. Οὐ γάρ, ἢ πρό-
 335 σθεν ἔφην, μέχρι διανοίας μόνον δοῦλον ἑαυτὸν ἐνόμιζε τῶν συνόντων, ἀλλ'
 οὐδ' ἐν τοῖς ἔργοις ἀπηξίου τὰ δούλων ἐπιδείκνυσθαι, ἀλλὰ καὶ προθύμῳ | καὶ
 γενναίᾳ χειρὶ καὶ αὐτῶν συνεφήπτετο τῶν εὐτελεστάτων καὶ βαρυτάτων καὶ
 μᾶλλον ἔχαιρεν ἐτέροις διακονούμενος ἢ αὐτὸς ἀνέχεσθαι λειτουργούντων.
 Τὴν μέντοι τάξιν καὶ τὸ διδασκαλικὸν ἀξίωμα διετέλει φυλάττων καὶ τοῖς
 ὑπηκόοις αἰδέσιμον καὶ φοβερὸν ἑαυτὸν συνιστὰς τῷ τῆς ἀρετῆς ὑψηλῷ καὶ
 345 ἀπαραιμίλῳ καὶ τῷ μεγαλοφυνεῖ τῆς ψυχῆς καὶ γενναίῳ. Ἀλλὰ γὰρ οὐκ οἶδ'

ὅπως προσφύομαι τοῖς τοιούτοις λόγοις καὶ οὐκ ἔ᾿ με τὸ τῶν ἡθῶν τοῦ ἀνδρὸς θαῦμα πρόσω τὸν λόγον ἐπείγειν. Ἐπανακτέον δ' ὅμως εἰς δύναμιν.

Τῆς οὐκ ἀγαθῆς τύχης λαμπρῷ τῷ ῥοίῳ κατὰ τῶν ἀθλίων πνευσάσης Ῥωμαίων καὶ οὐδ' ὅπωςιοῦν ἐτι καθεκτῆς οὔσης, ἀλλ' ἄρδην ἄπανθ' ὅσον οὐκ ἤδη τὰ ἡμέτερα χειρὶ περσικῇ κατενεγκεῖν ἀπειλούσης καὶ τῆς Θεσσαλονικέων πόλεως δεινῶς πολιορκουμένης καὶ μηδεμιᾶς ἐλπίδος λοιπῆς οὔσης τοῦ μὴ τοῖς πολεμίοις ἁλῶναι τε καὶ θάττον ἐξανδραποδισθῆναι, ἀνάγκην δ' μέγας ὑφίσταται καὶ τὴν πατρίδα καὶ τοὺς θαυμαστοὺς προλιπεῖν πόνους καὶ τὴν Κωνσταντίνου καταλαβεῖν, ἐλπίδας σωτηρίας ὑποτείνουσιν

355 χρηστοτέρας. Τοῦτο δ' ἦν ἄρα τῆς θείας ἔργον προνοίας, ἅμα μὲν ἔκδηλον καὶ περιφανῇ τῷ τε βασιλεῖ καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ τὴν ἀρετὴν αὐτοῦ καθιστάσης,

264^r ἅμα δὲ καὶ τὸ τῆς πόλεως ἔρεισμα καὶ τὴν | φρουρὰν πόρρω θιθείσης, ὥς ἂν μηδενὸς ἐτι καλύνοντος ἢ ἀνατεινομένη παιδευτικῇ τοῦ Θεοῦ χεὶρ τὸ ἐνεργὸν λάβῃ, φειδομένη δι' ἕνα δίκαιον ἄψασθαι τῶν ἡμαρτηκότων.

360 Ἦν ταῦτα. Καὶ τῆς βασιλευούσης ἐπιβὰς ὁ πατὴρ δέχεται τὴν προστασίαν αὐτίκα καὶ τὴν οἴκησιν τῶν φροντιστηρίων τοῦ περικαλλεστάτου, Χώραν αὐτὸ καλεῖν ἐθέλουσιν οἱ πολῖται, οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων φροντιστηρίων ἔφορος καθίσταται καὶ διαιτητῆς καὶ τῆς κατὰ μοναχοὺς ἀρετῆς τεχνίτης, ὥσπερ αὐτοῖς πράγμασιν οὐ λόγοις τῶν μὲν ἀνακρητυτόντων ἀπάντων τὴν τελεωτάτην αὐτῷ τῆς ποιμαντικῆς ἐπιστήμην, τῷ δὲ τὴν ἀρίστην τῆς ψυχῆς ἔξιν, ὅτι δὴ τῷ καλλίστῳ καὶ βελτίστῳ τὴν ἀρετὴν πρόπον ἐνδιαίτημα τῆς πόλεως ὁ κάλλιστος χώρος, ὃ μὴδ' ἐπιθέτου δεῖ κλήσεως, ἵνα καταδηλὸς ᾖ. Καὶ δῆτα συχνὸν οὐ πάνυ τοι χρόνον ἐνταῦθα διατρίψας καὶ θαυμασθεὶς μὲν ὑπὸ βασιλέως, θαυμασθεὶς δὲ ὑπὸ τῶν

370 ἐν τέλει, λύχνος δὲ λαμπρὸς οὐ μάλα δίκαιος καλύπτεσθαι τῷ τῆς ἡσυχίας μοδίῳ φανεῖς τῇ τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίᾳ εἰς τὸν περιφανῇ τῆς ἱεραρχίας ἀνάγεται θρόνον, τῆς κατὰ Χαλκηδόνα ἱερᾶς μητροπόλεως τοὺς οἵακας πιστευθεὶς, καὶ τοῦτο σὺν λόγῳ καὶ σώφρονι λογισμῷ, ἵνα μήτε προφάσει

264^v τῆς τοῦ ποιμνίου φροντίδος πόρρω | τῆς πόλεως τηλικούτων ἀγαθὸν ἐλαθῇ

375 καὶ κοινωνὸς τῆς ἀρχῆς ἐν μέρει τῷ καθολικῷ τῆς ἐκκλησίας τυγχάνη ποιμένι. Οὐδὲν δὲ οἷον μικρόν τι προσδιατρίψαι τῷ τόπῳ. Ὁ τῆς Χαλκηδόνης ἱερὸς θρόνος, πολλοῖς καὶ ἄλλοις ἄνωθεν τιμηθεὶς παρὰ τῶν θείων πατέρων πρεσβείοις, ἀντὶ μεγίστης τιμῆς καὶ τι μέρος διέπειν ἐντὸς τῆς βασιλευούσης λαμβάνει. Δι' ἣν μὲν αἰτίαν παρέλκον ἂν εἴη λέγειν, λαμβάνει δ' οὖν. Τοῦτο σκανδάλων πρόφασις ἀεὶ καθειστήκει τοῖν ποιμένοι ἀμφοῖν, λέγω δὴ τῷ πατριάρχῃ καὶ τῷ Χαλκηδόνης προέδρῳ. Ταῦτ' ἄρα καὶ τοῖς ἱεροῖς ἐπεψήφιστο πάλαι ἐπισκόποις, μηδένα τοῦ λοιποῦ χειροτονεῖν Χαλκη-

370 Marc. 4, 22

346 προσφύομαι cod.

δόμος. Ἄλλ' ὁ μέγας καὶ μόνον φανεῖς αὐτίκα λύει τὸ δόγμα, μόνος τοῦ τε
 385 γέρωσ κριθεὶς ἄξιος καὶ πιστευθεὶς μηδὲν τοῦ τῆς εἰρήνης καλοῦ πρότερον
 ἄξειν. Καὶ τὸ μέγιστον ὥς ἂν τῇ τῆς ἀρχῆς κοινωνίᾳ πᾶσαν ἔχη καταφαιδρύνειν
 τὴν ἐκκλησίαν καὶ πρὸς μεγίστην ἐπίδοσιν ἀρετῆς ἐνάγειν, ὥς ἂν τις
 ἁγιασμοῦ καὶ καλοκαγαθίας ὦν ζύμη, καὶ μὲν δὴ καὶ πρὸς ἱερωσύνης εὐθύ-
 τητα κανονικὴν στάθμην καὶ γνώμονα τῆς τελεωτάτης ἱεραρχίας ἑαυτὸν προ-
 390 θεῖς τῇ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίᾳ, ὥστε τοὺς βουλομένους κάλλιστα ἐφαρμόσαι
 καὶ εἰς τὸν ἔσχατον ὅρον τῆς θειοτάτης ἔξεως ἦκειν εἰς ἐκεῖνον ὁρῶντας τὸν
 τρόπον ἑυθυμίζειν. |

Ἐπεὶ δὲ προσθήκην μεγίστην τῶν ὄντων ἀγαθῶν καὶ τῶν κακῶν λύ-
 σιν ὁ Θεὸς ἐβούλετο τὸν θαυμάσιον χαρίσασθαι τῇ πατρίδι, ἥδη τῶν ἡμαρ-
 395 τημένων διὰ τῆς παιδείας ἐπηρεσθιμένη, ὃν καὶ πρὸ κοιλίας μητρὸς εἰς τὴν
 αὐτῆς ἀφώρισε προστασίαν καὶ ἱερᾶς παιδείας καὶ νοουθεσίας καὶ καθαρό-
 τητος βίου καὶ ἀσκητικῶν ἰδρώτων καὶ καταλλήλων ἐπάθλων καὶ χαρισμά-
 των τοῦ θείου πνεύματος ἠξιώκει, πρὸς τοῦτο δὴ τὸ τέλος τὰ κατ' αὐτὸν
 ἄγων, λέγω δὴ τὴν ἑλευθερίαν καὶ σωτηρίαν τῆς αὐτοῦ πόλεως, τί γίνεται ;
 Εἶχον μὲν ἐλόντες Ἀχαιμενίδαι τὴν πόλιν, εἶχον δὲ οὐδὲν μᾶλλον, ἀλλ'
 400 ὁ τὴν Σάρραν καθαρὰν ἀλλοτρίας κοίτης τῷ πατριάρχει διασώσάμενος
 μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν καὶ τήνδε κακῶν ἀπαθῇ καὶ μετὰ τὴν ἄλωσιν ἐν ταῖς
 χερσὶ τῶν ἀλαστόρων διαφυλάττει τῷ ταύτης προστάτῃ καὶ πολιοῦχῳ, τῷ με-
 γαλομάρτυρι καὶ μυροβλήτῃ, φημί, Δημητρίῳ. Ἄ καὶ γνοὺς ὁ πατὴρ ποθεῖ
 τὴν ἐνεγκαιμένην, μιμνήσκεται τῶν πολλῶν ἰδρώτων καὶ πόνων, ἐπάνεισιν,
 405 ἔχεται μετὰ τῆς Ἰσης σπουδῆς τῆς προτέρας μεγαλουργίας.

Ἐν τούτῳ τοῦ χρόνου μεθίστησι πρὸς ἑαυτὴν ἡ Τριὰς τὸν τῆς πόλεως
 ἱεράρχην, τὸν πολὺν τὰ θεῖα καὶ μέγαν Ἰσίδωρον, τὸν λαμπρὸν τῆς ἐκκλησίας
 φωστῆρα, τὸ στερέωμα τῶν θείων δογμάτων, τὸν ταῖς ἀρεταῖς κατὰστερόν
 265^ν οὐρανόν. | Καὶ ὁ μὲν τὸ ἀναλῦσαι καὶ σὺν Χριστῷ εἶναι πολλῷ μᾶλλον κρεῖττον
 410 νομίζει τοῦ περιμένειν τῇ σαρκὶ δι' ἡμᾶς, οὐκ οἶδ' ὅπως τούτῳ μόνον ἀπολει-
 φθεὶς τοῦ ἀποστολικοῦ ζήλου, οἶμαι δὲ θαρρήσας τῷ διαδόχῳ, τὸ ποίμνιον
 δὲ μετὰ τῶν μεγίστων ἐλπίδων παρακατατίθεται τῷ μεγάλῳ, πολλὰ τῷ τε κλή-
 ρῳ καὶ τοῖς πολιτευομένοις ἄρχουσιν ἐπισκήψας, μηδένα τῆς σφετέρως αὐτῶν
 415 ζητεῖν [τῆς] ἐκκλησίας προστάτην ἀμείνονα, τὸν πάντων ἀρίστον ἔχοντα ἐν χερ-
 σί, ταύτην λέγων τελευταίαν αὐτοῖς τε τῶν συνοισόντων γνώμην εἰσάγειν καὶ
 τῷ κοινῷ τῶν ἱεραρχῶν συνεδρίῳ τὴν δοκοῦσαν ἀρίστην ψῆφον ὡς οὐκ ἔστιν
 οὐδεὶς, οὐδὲ εἷς, τὸν ἐν τοῖς ἱεροῖς ζώντων, ὃς ἀρκέσει τὰ τοιαῦτα κατὰ τὸν
 ἱερώτατον Γαβριήλ περαίνειν. Καὶ ὁ μὲν ἔλεγε καὶ πάντες συνηύχοντο. Θεὸς
 δ' ἐπεψηφίζετο τοῖς ἐκεῖνου λόγοις διὰ τῆς ἐκκλησίας, ὁ καὶ τὴν γνώμην

- 420 ἐμπνεύσας ἐκείνῳ καὶ τοὺς ζῶντας τῶν ἐπισκόπων πείσας θέσθαι τῇ ψήφῳ.
 Ὁ μὲν οὖν θεῖος Ἰσίδωρος πρέπουσιν ἐπιλόγοις τοῖς ὑπὲρ τῆς ποιμνης ψη-
 φίσμασι καὶ τοῖς κατὰ τοῦ ἀνδρὸς ἐγκωμίοις τὸν ἀγῶνα τῆς ζωῆς κατακλείει.
 Γίνεται δὲ περὶ τὸν θρόνον ἕρις οὐ μάλα δίκαια. Ἐδίδου γὰρ τοῖς βουλομέ-
 νοις ἀντιποιεῖσθαι πάροδον ὁ καιρὸς, τῶν Περσῶν ἐχόντων τὸ κράτος καὶ
 266^r τῆς ἄριστα τὰ τοιαῦτα | ταττούσης ἐκκλησίας δεινῶς ὑπ' αὐτῶν πολιορκου-
 μένης. Πλὴν νικᾷ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον καὶ τῷ ἁγίῳ κυροῦται τὰ τῆς τιμῆς,
 τῶν δρᾶν ἐχόντων τὰ τοιαῦτα γραμμάτων καταπεφοιτηκῶτων ἐκεῖθεν. Καὶ
 παρρησιάζεται τὰ τῆς ἀρετῆς καὶ ὁ χειμὼν ἐκποδῶν καὶ τὸ τῶν ψυχῶν
 ἔαρ φαιδρὸν καὶ τὰ τοῦ πνευματικοῦ θέρους ἐν ἐλπίσι χρησταῖς· καὶ κοιμί-
 430 ζεται μὲν αὐτίκα τὸ ἐπὶ τῷ ποιμένι τῆς πόλεως πένθος κοινόν, κοιμίζεται
 δὲ ἑκάστοις τὸ ἴδιον. Ἀεὶ γὰρ ἡ μείζων ἡδονὴ ἁμαρτοῦ τὴν ἐλάττωνα ὁδὴν
 καὶ τὸ κοινὸν ἀγαθὸν κατακρατεῖ τοῦ ἰδίου κακοῦ. Μάχη δὲ καὶ ἕρις καὶ
 συναλλαγμάτων βιαιὼν στραγγαλιὰ μακρὰν ὑπερορίζεται, κατάργεται δὲ εἰ-
 ρήνη βαθεῖα, ἥ τε πρὸς ἑαυτὸν ἑκάστου καὶ πρὸς τε ἀλλήλους καὶ τὸν Θεόν,
 435 καὶ δικαιοσύνη καὶ οἰότης καὶ σύμπαξ ὁ κύκλος τῶν ἀρετῶν. Καὶ πρῶτον
 μὲν καταλλάττει τὸ στασιάζον πρὸς ἑαυτόν, μᾶλλον δὲ διαλλάττει πρὸς τὸν
 Θεόν, ἄλλον ἄλλον φθάνοντος εἰς παραίτησιν καὶ πάντων πρὸς ἑνωσιν ἄρρη-
 κτον ἐλκομένων ταῖς τε τῆς ἀρετῆς καὶ προφότητος ἐπιδραῖς καὶ ταῖς τῶν μει-
 λιχίων ἡθῶν βιαιοῖς ὁλκαῖς. Ἐπειτ' ἀφ' ἐστίας ἀρξάμενος, ὃ δὴ λέγεται, τάτ-
 440 τει λίαν σεμνῶς καὶ πανσόφως τὴν ἱερὰν τάξιν τοῦ βήματος. Διαλέγεται
 266^v τοῖς ἱερουργοῖς περὶ βίου καθαρότητος καὶ σεμνότητος καὶ | τελεωτέρας ἀγω-
 γῆς, δείκνυσιν ὁποῖον δὴ τινα προσῆκεν ὑπάρχειν τὸν ἐγγίζειν ἡξιωμένον
 Θεῷ καὶ τὴν ἀπόρρητον καὶ φρικτὴν θυσίαν ἱερουργοῦντα καὶ τοὺς ἄλλους
 ἀγιάζειν ἐπαγγελλόμενον, νομοθετεῖ τοῖς ἐν παρθενίᾳ, ἐμβιβάζει τοὺς ἐν συ-
 445 ζυγίᾳ πρὸς ἐγκράτειαν τῆς σαρκός, παιδαγωγεῖ τὴν νεότητα, συνεντίζει τὴν
 πολιάν, διορθοῦται τοὺς πλημμελοῦντας, τοὺς ἁμαρτάνοντας ἐπιστρέφει, τοῖς
 μετανοοῦσιν ἐγγυᾶται τὸν θεῖον ἔλεον, τοὺς ἀγωνιζομένους ἀλείφει, τοῖς
 καλῶς τρέχουσιν εὐτονίαν χαρίζεται, τῶν προσκρουόντων ἐκ μέσου τὰ σκῶλα
 τίθησι, πολεμουμένοις ἀμύνει, νικῶντας στεφάνοις λαμπροῖς ἀναδεῖ, τοὺς πε-
 450 σεῖν κινδυνεύοντας ὑπανέχει, γίνεται τοῖς μὲν ἐστώσιν ἀσφάλεια, τοῖς δε κει-
 μένοις ἀνάστασις, ῥαθυμοῦσι προθυμία, ὀλιγορουσὶν ἀναψυχὴ, ἀσθενοῦσι
 ῥῶσις. Τί δεῖ κατὰ μέρος λέγοντας διατρίβειν; Ἄπασι γίνεται πάντα, ἵνα
 πάντα σώσῃ καὶ τῷ πιστεῦσαντι προσαγάγῃ, καὶ καθάπερ παῖλαι τοῖς Ἑβραίων
 παισιν ἐξαλλάττειν φασὶν ἐπ' ἐρημίας τὸ μάννα καὶ τὴν πότιντα διαμεῖβειν

439 T. Gaisford, *Paroemiographi graeci*, σελ. 8, 68

452 cf I Cor. 9, 22

- 455 πρὸς τὴν ἐπιθυμίαν τῶν δαιτημόνων, ἢ μᾶλλον ἐγγυτέρω προσαγαγεῖν τὴν
εἰκόνα, καθάπερ ἐπὶ τοῦ μέλλοντος ἐλπίς τοῖς ἁγίοις ὑπάρξειν τὸν Κύριον
καὶ ἔνδυμα καὶ τροφὴν καὶ φῶς καὶ ζωὴν καὶ δόξαν καὶ ἡδονὴν καὶ ἄλλα,
267⁺ οἷς ἂν ἡ μακαρία συσταίῃ ζωὴ, | οὕτω καὶ τοῖς μαθηταῖς ὁ μακάριος ἀντὶ
πάντων ἐγίγνετο, οὐ μόνον ὅσα τείνει πρὸς τὴν ἐλπίζομένην μακαριότητα,
460 ἀλλὰ καὶ οἷς ἂν τις ἀλύπως τὴν παροῦσαν ζωὴν ἀνύσειε. Τίς γὰρ ὀρφανίαν,
ἐκείνου ζῶντος, ὠδύρατο; Τίς χηρείαν οὐκ ἀνεκτῶς ἤνεγκε; Τίς παίδων ἀπο-
βολὴν καὶ παντοίαν βίου περίστασιν; Τίς πενίαν ἐκείνου ὀρῶν ἀνεκλαύσατο;
Τίς πλοῦτον κακῶν ὑπηρέτην καὶ μὴ μᾶλλον οὐρανῶν βασιλείας προξένον ἐ-
χρήσατο; Τίς, συλλήβδην εἰπεῖν, οὐ κατὰ τὴν πνευματικὴν καὶ σωματικὴν
465 οὐσίαν βέλτιόν τι δι' ἐκείνον ἔπραξε; Προούκειται γὰρ πᾶσι θησαυρὸς ἄφθο-
νος πάσης ἰδέας καλῶν ὁ μακάριος, φάρμακον παντὸς πάθους ἀλεξιτήριον,
ἱατρεῖον ἄμισθον, διδασκαλεῖον φιλοσοφίας κοινότατον αὐτὸς ὢν καὶ μόνον
φαινόμενος τῷ διακειμένῳ καὶ ἴλεω τοῦ ἡθους, ἡ πεπαρομιασμένη σιω-
πῶσα παραίνεσις, οὐ μὴν σιωπῶσα τῇ γλώττῃ καὶ ταῖς ὑψηλαῖς τῆς ἀρετῆς
470 θεωρίαις καὶ πράξεσιν, ἀλλὰ κατὰ τὸν φρόνιμον καὶ πιστὸν οἰκονόμον πᾶ-
σιν αἰεὶ προτιθεῖσα δαψιλῶς καὶ πανσόφως τοῦ λόγου τὸ σιτομέτριον, οὐχ
ὄν οἱ πολλοὶ θαυμάζουσιν ἐν καθαρότητι λέξεων καὶ συντήκῃ παναρχμονίῳ
καὶ ποικιλίᾳ σχημάτων καὶ πυκνότητι τῶν ἐνθυμημάτων τὴν δύναμιν καὶ
τὴν ὠφέλειαν ὀριζόμενον, ἀλλ' ὃν ταῖς ὁσίοις ψυχαῖς πηγάζει τὸ πνεῦμα τὸ
267⁺ ἅγιον καὶ διατίθησι κατ' αὐτὸν τοὺς ἀκούοντας | αὐταῖς ταῖς ψυχαῖς ἐντυ-
πούμενον. Δι' ὃν Πέτρος ἐν μετρίοις καὶ βαρβαρικοῖς ὀνόμασιν ἅπας τὴν
γλῶτταν κινήσας τρεῖς χιλιάδας τῶν ἀπειθῶν Ἰουδαίων πρὸς πίστιν τοῦ
παρ' αὐτῶν σταυρωθέντος πατρὸς εἴλκυσε, δι' ἣν ὁ σκηνορράφος καὶ ἰδιώ-
της τῷ λόγῳ, ὥς ἂν αὐτὸς εἴποι, εἴσω τοῦ εὐαγγελίου τὴν οἰκουμένην ἐ
480 ποιήσατο, δι' ἣν ἅλιεις καὶ τελῶναι τοὺς ἀνθρώπους ζωογρήσαντες τῷ δε-
σπότη κέρδος προσήγαγον πάντων κερδαλεωτάτων, οὐ καὶ μόνον τῇ βιαίᾳ τοῦ
Ἀγίου Πνεύματος πνοῇ πνεύσαντος, Πυθαγόρου καὶ Πλάτωνος καὶ τῶν ἐκ
τοῦ Περιπάτου καὶ τῆς ποικίλης Στοᾶς οὐχ ὅσον εὐθύς φροῦδα τὰ δό-
γματα, ἀλλ' οὐδὲ γινώριμα τὰ δνόματα. Τούτῳ χρώμενος ὁ μακάριος ἐκάστοτε,
485 τὴν καρδίαν αὐτοῦ ὑπερβλύζοντι, πάντων τὰ ἥθη ἐρρῦθμιζε καὶ φιλοσοφεῖν
παρεσκεύαζεν. Οὔτε γὰρ αὐτὸς ἐπιδεικτικῶς καὶ πομπικῶς τοῖς λόγοις ἐκέ-
χρητο, οὐθ' ὁ λαὸς πρὸς μόνην ψυχαγωγίαν αὐτοῦ ἤκουον, ἀλλ' αὐτὸς τε
μετὰ πατρικῆς καὶ ἀποστολικῆς διανοίας ἀφελῶς καὶ ἀπεριβλήτως τοῖς μα-
θηταῖς διελέγετο καὶ αὐτοῦ πάντες ὥς θείας ἡκροῶντο φωνῆς. Μέγιστον δὲ
490 τεκμήριον ὁ τῆς μετανοίας καρπός, ὃν αὐτοῦ γεωργοῦντος ἤνεγκε δα-
ψιλῶς ἡ ἐκκλησία Χριστοῦ. Οἱ γὰρ πρὶν ἐκείνου ἦκειν εἰς προστασίαν οὐ-

268⁺ τως ἀθλίως ἔχοντες, ὡς ἐγκαταλελειφθαι παρὰ Θεοῦ καὶ παραδεδοσθαι τοῖς
 495 ἀσεβέσιν εἰς δουλείαν καὶ | κόλασιν, οὕτως ἄμεινον ἔσχον ἐπιμελομένου λα-
 500 χόντες ἐκείνου, ὡς διηλλάχθαι μὲν τῷ Θεῷ, λελύσθαι δὲ τῆς δουλείας καὶ
 505 τῶν ἁρτηῶν βέλτιον ἢ κατ' ἐλπίδας. Ὅτι δὲ τὰς τῶν
 βαρβάρων οὕτως ἀνηρητάτο γνώμας τῇ τῶν ἡθῶν εὐκοσμίᾳ καὶ τῷ μεγίστῳ
 τῆς ἀρετῆς θαύματι, ὡς πάντας οἷα Θεοῦ δούλῳ προσέχειν ἐκείνῳ πείσαι
 τὸν νοῦν καὶ σέβας μείζον παρέχειν ἢ κατὰ ἄνθρωπον καὶ τοῖς ἐκείνου
 510 μᾶλλον νενύμασιν εἴκειν ἢ δώροις τῶν ἱεραρχούντων τῆς σφετέρως αὐτῶν ἡγε-
 μονίας ἐκασταχοῦ καὶ πρὸς ἡμερότητα τρέπεσθαι τὴν ἀήθη καὶ φιλανθρω-
 πως τοῖς ὑπηκόοις κεχρησθαι. Καὶ οὐ τοὺς μὲν ἡγεμόνας οὕτως ἡγε τῆς πόλεως,
 τοὺς σατράπας δὲ ἔλαττον, ἢ καὶ τούτους μὲν ἔπειθε τῇ πόλει τὰ βέλτιστα
 βούλεσθαι, τὸν δὲ τύραννον αὐτὸν οὐδὲ προβλέπειν ἐτόλμα, ἀλλὰ κἀκείνον,
 515 καίτοι τῶν μιᾶρὸν ὄντα καὶ ἀναιδῇ καὶ θῆρα μᾶλλον ἢ ἄνθρωπον, οὕτω
 καὶ μόνον φαινόμενος διετίθει πρὸς φιλανθρωπίαν καὶ ἡμερότητα, ὡς δις
 πρὸς ἐκείνον ὑπὲρ τῆς ποίμνης πρεσβεύσας μετὰ μεγίστων ἐπαναξέῃσαι τῶν
 δωρεῶν καὶ θυοῖν τῶν χαλεπωτάτων συμφορῶν λύσαι τὴν πόλιν. Οὕτως ἐν-
 268⁺ δυναστεύειν καὶ διαλάμπειν οἶδε κἂν τῷ ῥόφῳ τῆς ἀσεβείας τὸ φέγγος τῆς
 510 ἀρετῆς. Ἡ γὰρ ψυχὴ κἂν μὴ πράττειν | αἰρήτητα τάγαθὸν ἀγομένη ταῖς ἡδο-
 ναῖς, ἀλλὰ πρὸς ἐκεῖνο πλασθεῖσα γνωρίζει τὸ συγγενὲς καὶ τὸν μετιόντα
 τέθειπε καὶ θαυμάζει κἂν φύσει πολέμιος ἦ. Δανιὴλ μὲν οὖν καὶ οἱ τοῦ
 πυρὸς κρατήσαντες παῖδες τοσοῦτο μόνον ᾔδονται παρὰ τοῖς πολεμίοις εὐ-
 δοκιμῆσαι καὶ θαυμασθῆναι καὶ τῆς ἀρετῆς γέρας λαβεῖν, ὡς μόνοις σφίσιν
 515 αὐτοῖς τὰς μεγίστας τιμὰς μνηστεύσασθαι, τοῖς ὁμογενέσι δὲ καὶ συναιχμα-
 λώτοις μηδενὸς αἰτίους ὑπάρξαι χρηστοῦ μηδὲ μετριωτέραν ἐργάσασθαι τὴν
 δουλείαν. Τὸν δὲ ἡ συνοῦσα τοῦ θείου πνεύματος χάρις τοσαύτην παρεσκεύασε
 παρὰ τοῖς ἐναντίοις χάριν εὐρεῖν, ὡς μεγίστων δωρεῶν καὶ δουλείας ἀνεκτο-
 520 τέρας αἰτιώτατον τῇ πόλει γενέσθαι. Εἰ οὖν ἀνάγκης οὔσης ἐλθεῖν τὰ σκάν-
 δαλα, ὅμως οὐαί, φησί, δι' οὗ ἔρχονται, μακάριος ἂν εἴη δῆπου, δι' οὗ πρό-
 525 εἰσι τοῖς ἀνθρώποις τὰ ἀγαθὰ, καὶ καθάπερ ἐκείνον συμβαίνειν ἀνάγκη τοῖς
 269⁺ κακοποιοῖς δαίμοσιν, οὕτως ἔμπαλιν τούτων τῷ ἀγαθοποιῷ καταλήλως ἔ-
 χειν καὶ οἰκείως Θεῷ. Ἀλλὰ τί ταῦτα, καίπερ ὄντα τοιαῦτα, πρὸς τοὺς με-
 γάλους καὶ ποικίλους καὶ παντοδαπούς τοῦ ἀνδρὸς πόρους, οἷς ἐκὼν ὑπὲρ
 525 τῆς ποίμνης ἐκάστοθ' ὑπέβαλλεν ἑαυτὸν ὁ γενναῖος λύσιν κακῶν καὶ σωτη-
 ρίαν καὶ βίου ὁραστῶν ἰδίῳν αἱμάτων αὐτῇ κτώμενος ; Οὐ γὰρ μόνον τῆς
 269⁺ | ἐκ τῶν ἀσεβῶν ἀρχόντων ἐπηρείας καὶ τῶν συνεχῶς ἐπιόντων ἐκείθεν δει-
 νῶν ἀνωτέραν ἐτίθει τὴν πόλιν, ἀποδημίας μακρῆς καὶ συχνᾶς καὶ κακώσεως
 ὑπομένων παντοίας ἐν ἡλικίᾳ γήρως καὶ τακερῷ σώματι, πάλοι τοῖς ὑπὲρ

511 - 512 Dan. 6, 16 518 - 519 Matth. 18,7

494 διηλλάχθαι

- ἀρετῆς ἰδρῶσι καμώντι, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὰς ἄλλοτε ἄλλας θεομηνίας καὶ πλη-
 530 γὰς θεηλάτους χεῖρα προΐσχετο σφῆζουσιν καὶ ὑπομένην τῶν ἀναγκῶν, ἄλλος
 τις ὦν Μωϋσῆς, ἐστὼς ἐν τῇ θραύσει ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καὶ ἀποστρέφων τὸν
 δίκαιον αὐτοῦ θυμὸν ἀφ' ἡμῶν. Εἰ οὖν μέγιστον ἀρετῆς καὶ θεοσεβείας τεκ-
 μήριον καλῶσαι τῇ γῇ τὴν συνήθη τῶν ὑετῶν φορὰν διὰ τὴν πονηρίαν τῶν
 535 ἐνοικούντων, πηλίκον ἂν εἴη κακῶν δικαίαν φορὰν ἀνασχεῖν δι' οἰκείαν δι-
 καιοσύνην καὶ μᾶλλον ἐνὸς ἀνδρὸς ἀρετὴν δυνηθῆναι ἢ πόλεως ὅλης κακίαν.
 Τῷ δὲ οὐ ταῦτα μόνον ἦν ἀρετῆς ἄθλα, οὐδ' ἀφ' ὧν ἂν τις τεκμηριώσασαιτο
 τὴν πρὸς Θεὸν αὐτοῦ παρησίαν μεγίστην, οὐδ' οἷς ἂν ἐγκαλλωπίσασαιτο καὶ
 ἐγκανυχίσασαιτο μόνοις, ἀλλ' ὁ μέγιστος ἡμῖν εἰς εὐδοξίαν καὶ παντὶ τῷ βου-
 540 λομένῳ κροτεῖν εἰς φιλοτιμίαν ἢ τῆς πόλεως ὅλης ἐστὶν ἔλευθερία καὶ τῆς
 τῶν ἀσεβῶν δουλείας ἀνάρρουσις, ἣν ἐκείνῳ πᾶς τις δικαιοσύνην τιμῶν δίκαιος
 ἂν εἴη λογίζεσθαι καὶ τῇ ἐκείνου τῆς ποιμαντικῆς ἐπιστήμης ἀκρότητι· |
 269^v ὁρῶν γὰρ τὴν λαμπρὰν καὶ περιφανῇ ταυτηνὴν πόλιν καὶ μετὰ τὴν πάντ' ἀρί-
 στων ἀρίστην, τὸ μόνον εὐσεβείας καὶ κανονικῆς ἀκριβείας ζώπυρον, ἐναγέσι
 καὶ μαυροῖς θηροῖ παραδεδομένην καὶ κινδυνεύουσιν τοῖς ἐκείνων ἔθισι
 545 συναναφυρῆναι καὶ μαθεῖν τὰ ἔργα αὐτῶν, ἣ φησιν ὁ προφήτης, καὶ γινώ-
 σκων εἰς πρᾶξιν ὄντα ταῦτα πονηροῦ βίου, αὐτὸς τε πρὸς τὴν αἰτίαν γεν-
 ναίως ἴσταται δάκρυα μᾶλλον ἢ ὕπνον παρέχων τοῖς ὀφθαλμοῖς μεγίστη τε
 προσκείμενος τάλαιπωρία καὶ καθαρωτάτων εὐχῶν προσεδρεύει καὶ παν-
 ταχόθεν ἔλκων τὸν θεῖον ἔλεον καὶ τοὺς μαθητὰς πείθων μετὰ μέλον σφοδρὸν
 550 ἴσχειν, ὧν σφίσι αὐτοῖς συνέγνωσαν πλημμελήσασιν καὶ διὰ τῶν ἐναντίων
 πρᾶξεων τὴν ἐναντίαν τοῦ θεοῦ διάθεσιν, εἰ οὕτω φάναι χρεῶν, μνηστεύεσθαι
 ἑαυτοῖς. Καὶ μὲν τοι καὶ οὐ πρότερον ἔληξε τῆς σπουδῆς πλήν καθαρὰν τῆς
 περσιτικῆς δουλείας τὴν αὐτοῦ πόλιν ἰδεῖν καὶ εἰς αὐτὴν διατη-
 ρῆσαι τὴν τελευτήν. Ἄ δὲ ἡγώνισται, οὐκέτι μὲν περὶ δουλείας ἀπλῶς, ἀλλ'
 555 ἀνδραποδισμοῦ καὶ ἀναστάσεως ἐναργοῦς, τίς ἂν ἀξίως θαναμάσειε ; Ποῖος
 δ' ἂν οὐκ ἀποκάμοι λογιζόμενος νοῦς ; Ἐγὼ δὲ τὰλλα πάντα παρῆς καὶ το-
 σοῦτο<v> μόνον προσθεῖς παντὸς μᾶλλον ἐκείνῳ πρὸς τρόπον, καταλύσω
 τὸν λόγον τοῖς ἐπιλόγοις. Πολλῶν ὄντων καὶ ποικίλων, ἃ τῇ φύσει θεόθεν
 270^v πολλάκις | ἀφίκτο δῶρα πρὸς ἐπανάρθωσιν καὶ βοήθειαν καὶ πολλῶν καὶ μεγά-
 560 λων ἀνθρώπων εἰς ἡθῶν βελτίωσιν καὶ καθαίρεσιν ἄλλοτε ἄλλης πονηρᾶς
 αἰρέσεως ἐκπεμφθέντων τῷ γένει, μόνος οὗτος ἤρκεσε πρὸς ἐπανάρθωσιν τῆς
 κατὰ Χριστιανούς πολιτείας τῇ νυνὶ γενεᾷ διὰ μιᾶς πόλεως δεδοσθαι στήλη
 θεοσεβείας καὶ ἀρετῆς καὶ ἄγαλμα ἔμπνουν πάσης ἰδέας καλῶν καὶ βίου μο-
 νήρους κανὼν καὶ ὅρος ἱεραρχικῆς ἐπιστήμης ὁ τελευταῖος καί, συνέλόντα
 565 εἰπεῖν, ἀκραιφνὲς ἐκμαγεῖον τῆς θείας εἰκόνης ἀναπεφηνῶς τῷ τῶν ἔπειτ' ἀν-
 θρώπων βίῳ.

Τίς γὰρ τοιούτων αἰτίων τοῖς εἰς τὸν βίον προόδου τυχόν, αὐτὸς ὑ-
 περφυνῶς ἔπειτα τούτοις τὴν ἡδομένην ἀντιπελάργωσιν λαμπρὰν οἶαν εἰσέ-
 φερε, κόσμος καὶ κλέος καὶ σωτηρία καὶ πατριδί καὶ τοῖς πατρῷσιν ἀναφα-
 570 νεῖς; Τίς ἀγωγῆς ἀστείας καὶ πρὸς Θεὸν μόνον ἀγούσης παραπλησίως εὐ-
 μοιρήσας ἐκείνῳ ἱερατικῶς ἀνήχθη καί, τὸ ὅλον εἰπεῖν, ἀγγελικῶς μηδεμίαν
 αἰσχους κηλίδα, ὅσον ἐξῆν, προσαναμάξας τῷ ἐκ τοῦ θείου κάλλει λουτροῦ;
 Τίς μὲν χωρὶς τῶν θύραθεν λογισμῶν οὕτως ἄριστα τὴν φύσιν τῶν ὄντων
 ἐσκέψατο καὶ τῇ τομῇ τοῦ λόγου διεῖλε καὶ τοῦ μὲν καθάπαξ ἀπέσχετο, ὅσον
 270^ν κάτω πέφυκε μένειν, ὅλῳ δὲ θυμῷ τῷ κρεῖττονι προσέθετο μέρει; | Τίς δὲ
 κόσμον καὶ κοσμοκράτορα καὶ τὰ τοῦτου μισήσας, οὗτω Θεὸν ἠγαπήκει, ὥς
 συμπάντων ἡδέων καὶ τῆς ἐν βίῳ ὁρσώσωνος ἀλλάξασθαι τὴν εἰς ἐκεῖνον ἄγου-
 σαν, πῶς ἂν εἴποις, ἡδέως; Τίς τῇ καθαρᾷ τῶν βιοτικῶν καὶ ματαίων ἀ-
 ποταγῇ καὶ ἀναχωρήσει ὑψηλὴν οὕτως ὑποταγὴν καὶ ταπεινῶσιν συνῆψεν,
 580 ὥς ψυχὴν τε καὶ σῶμα καὶ τὴν αὐτονομίαν τοῦ λόγου Θεῷ καταθύσας, ἀν-
 τι ψυχῆς ἔπειτα καὶ θελήσεως κεχρησθαι τῷ διδασκάλῳ καὶ ὥσπερ τινὰ ἄ-
 ψυχον ὕλην αὐτῷ ἑαυτὸν ὑποθέσθαι, οὐκ ἐρίζων, οὐδὲ κραυγάζων, οὐδὲ
 φωνὴν ἀφίεις, κἄν τὴν ἐπὶ θάνατον ἐλκόμενος τύχη; Ψυχὴν δὲ οὕτω καθή-
 ρασθαι καὶ ἡθὺς ἅπαν ὀνθυμίαι καί, κερασάμενον πᾶσαν καλὴν ἰδέαν, τὴν
 585 ἀρίστην ἑαυτῷ τῆς ἀρετῆς ἔξιν συνθεῖναι, ὥς μὴδὲ μέχρις ἐννοίας τῇ κα-
 κίᾳ πάροδοι εἶναι. Ταῦτα δὲ τίνοσι ἀνύσαι παραπλησίως; Τίς δὲ οἶκον ἑαυ-
 τὸν πρότερον δειμιάμενος τῷ Θεῷ καὶ θυσιαστήριον τὴν ψυχὴν δεῖξας, οὕ-
 τως ἔπειτ' ἀξίως τῆς ὑψηλῆς ἱερωσύνης ἐπέβη καὶ οἶκον περικαλλῇ καὶ θαν-
 μάσιον ἀνεγείρει Θεῷ ἡξιώθη, μήτε πλοῦτῳ, μήτε πολυχειρίᾳ τεταρρηκῶς,
 590 μήτ' ἄλλῳ μηδενὶ τῶν ἀνθρωπίνων βοηθημάτων, μόνῃ δὲ τῆς ἀνωθεν γε-
 γονῶς ὅλος ἐλπίδος, κατ' ἣν αὐτῷ θυμασιῶς πάντα προυκεχωρήκει; Τίς
 271^τ κατ' ἐκεῖνον ἀρχιερεῖα τὸν νοῦν πρότερον | ἐργασάμενος, ὥς εἰς τὰ ἅγια τῶν
 ἁγίων καὶ τοῖς λοιποῖς ἅπασιν ἄβατα Θεοῦ μυστήρια, μὴ τοῦ ἐνιαυτοῦ προ-
 σάπαξ, ἀλλ' ἐφ' ἐκάστης ἡμέρας λαμπρῶς εἰσιέναι καὶ τελεῖσθαι τὰ τελεώ-
 595 τατα, ἔπειθ' ὥς ἂν τι γέρας ἢ τῆς ἀρετῆς δαῖγμα τὴν ἱεραρχίαν λαμβάνει;
 Τίνι δὲ τῶν ἀπάντων ἐξεγένετο τὴν αὐτοῦ ποιμνὴν ἐπὶ νομάς ζωηρὰς καὶ τὴν
 τῆς ἀρετῆς εἰσελάσαι χώραν, ὥς ἀντὶ τῆς ἀπηχθημένης Θεῷ καὶ ἐγκαταλε-
 λειμμένης καὶ τοῖς πονηροῖς λύκοις εἰς κατάβρωμα καὶ δουλείαν προδοδομέ-
 νης φιληθῆναι διαφερόντως Θεῷ καὶ τῆς τῶν ὁλεθρίων θηρῶν λύμης ἀνω-
 600 τέρον ἀνασωθῆναι, στήλην δὲ ἀρετῆς ἀπάσης καὶ καλῶν ἄγαλμα καὶ φιλοτι-
 μίαν τοῦ πεφυττηκότος καὶ τῆς βασιλικῆς ἐνδειξὴν εἰκότος καὶ τὰ τοιαῦτα
 τίνα μᾶλλον λέγειν ἔχομεν ἢ ἐκεῖνον; Τὸ δὲ ταῦτα πάντα τελούντα ἔπειθ'
 οὕτω ταπεινοφροσύνη καὶ τῷ μετρίῳ τοῦ ἡθους κεχρησθαι, ὥς μὴ οὐχ ὅ-

605 σον περίψημα πάντων ἑαυτὸν κατὰ τὸν μακάριον Παῦλον νομίζειν, ἀλλὰ καὶ
 271 τὰς ὑπερβολὰς τῶν τοῦ Θεοῦ χαρισμάτων κολάσεως τῆς ἐσχάτης ἀφορμὰς
 271 οἶεσθαι οἱ τελέσειν. Τίνος πέρι τῶν πάντων λέγειν ὁμοίως ἔχοιμεν ἄν; Πρα-
 610 τήν ὁπτης δὲ καὶ ἐπεικειας καὶ τοῦ γαληνοτάτου τῶν τρώων τοῦ τε κοσμιωτά-
 610 τού τῶν ἡδῶν καὶ ἡδίστου τίνι παραπλησίως μετήν; Τίς μὲν ἀπαθεία τὴν
 610 ψυχὴν ἐλαμπρύνθη μᾶλλον ἐκείνου, τίς δέ, συλλήβδην εἰπεῖν, τέμενος Θεοῦ
 610 τὴν ψυχὴν εἰργάσατο κατ' ἐκείνον; Τίς ταμείον γεγονώς, μᾶλλον δὲ πηγὴ
 615 τῶν τοῦ πνεύματος χαρισμάτων, ἔπειτα καὶ ταμίας ὑπῆρξε καὶ χορηγὸς ἄ-
 615 φθονος ἅπασι τοῦ βλέποντος πλούτου, ὥς πᾶσιν ἐπαντλεῖν ἀμφοτέραις χερ-
 615 σίν ἔχειν καὶ πάντας πληροῦντος Χριστοῦ εὐωδίας; Ἄλλ' ἐπεὶ, σώματος ἡ-
 615 μῖν κοινωνήσας παραπλησίου, ἔδει καὶ πᾶσιν ὁμοίως λειτουργῆσαι τῇ φύσει,
 615 ἵνα μὴ τῷ τῆς ἀρετῆς παραδόξῳ καὶ τῷ ὑπερφυεῖ τῆς ψυχῆς δόξῃ τινὸς ἐτέ-
 615 ρας μετεσχηκῶς φύσεως, εἵκει μὲν τοῖς τῆς φύσεως νόμοις καὶ τὴν ἔνδοξον
 615 καὶ λαμπρὰν ζωὴν λαμπροτέρῳ κατακλείει θανάτῳ ἐν οὐδῷ γήρωι, ἐν χρό-
 615 νῳ καμόντι σώματι, ἐν ἀκμῇ τῶν τῆς ἀρετῆς ἀνδραγαθημάτων, ἐν τῷ πλη-
 615 ρώματι τοῦ μέτρου τῆς ἡλικίας Χριστοῦ καταλύσας τὸν βίον, μακάριος μὲν
 615 τῆς παρούσης γεγονὼς ζωῆς καὶ τίνος οὐκ εὐδαιμονέστερος βασιλέως, ὅτι
 615 τῆς τῶν παθῶν τυραννίδος ἀνώτερον εἶχε τὸν βίον καὶ προσῆν τῶν ἀγαθῶν
 615 ἐλπίδων ἡ εὐφροσύνη καὶ ὁ ἀρραβὼν τῆς μελλούσης κληρονομίας, πρῶγμα
 272 τοσοῦτον, τρισμακάριος δὲ τῆς τελευτῆς καὶ μυριάκις, ἀνθ' ὧν | λυθεὶς τῶν
 625 ἐσόπτρων ἀμέσως συνέμιξε τῷ πεποθημένῳ δεσπότη καὶ τὸν τῆς οἰκονομί-
 625 ας λόγον καὶ τὸ τῆς ἀρετῆς ἔμφυτον ἄλαντον μετὰ μυρίας ἐπαυξήσεως καὶ
 625 κέρδους πολυτάλαντου προσήγαγε τῷ οἰκοδεσπότη.

Καὶ νῦν ὁ μὲν ἔστιν ἐν οὐρανοῖς σεμνύνων κακῇ τὸν τῶν μακαρίων
 χορὸν τῷ τοῖς ἀγιότητος κόσμῳ. Ἡμῶν δὲ λίαν γνωφερὰ καὶ ζοφώδης κατα-
 630 κέχυται νῦξ καὶ παχεῖα τις ὀμίχλη καὶ ἀλαμπῆς τῶν τῆς ψυχῆς ὀφθαλμῶν
 630 διεσκέδασται, ὥς πυκνὰ τε προσκρούειν τοῖς πάθεσι καὶ μὴδὲ συμβαλεῖν
 630 ἔτ' ἔχειν ποῖ φερόμεθα ἀπὸ τοῦ δὴ τῆς ἄλλης σταίημεν, χωρὶς τῆς ἐκείνου
 630 ὁδηγίας πλανᾶσθαι ἠναγκασμένοι. Ἄλλ' ὁ θεοτάτης πάτερ καὶ ἱερώτατε, ὁ
 630 πάσης ἀγιωσύνης καὶ ἀρετῆς ἐστία περιφανής, ὁ φύσεως ἔνδειξις καὶ φι-
 630 λοτιμία τοῦ γένους, ὁ θείας ἱερωσύνης ὁ τελεώτατος ὄρος, ὁ τῶν πνευμα-
 635 τικῶν χαρισμάτων ταμείον, ὁ τῶν δωρεῶν τῶν θείων τεχνίτα, ὁ διατριβὴ
 635 καὶ χωρίον τῆς ἀνωτάτω Τριάδος, τὸν μὲν ἡμέτερον τουτοῦν δέδεξο ὕμνον,
 635 ὃν ὁ σὸς μοι πόθος εἰργάσατο φανερώς τυραννήσας, τῆς μὲν ἀξίας εἰσάπαν
 635 ἔλλείποντα, σύμμετρον δέ μου τῇ δυνάμει καὶ τῇ ἔξει τῶν λόγων. Αὐτὸς δέ,
 640 ὁ θεῖα μοι καὶ ἱερὰ κεφαλὴ, μὴ τῇ φαυλότῃ τῆς εἰσφορᾶς, τῇ σῇ δὲ | με-
 640 γαλοπρεπείᾳ τὴν χάριν ἀντιμετρῆσας, ποιμαίνεις καὶ νῦν ἄριστα ἵλεως ἄνω-

604 Cor. I, 4, 13, 30, 31 619 Eph. 4, 13 625 - 626 cf Matth. 25, 14, 28

604 περίψημα cod.

631 ἄλλης cod.

636 δέδεξω cod.

θεν ἐποπτεύων ἀπὶ νομᾶς ὁσίας ἰθύνων καὶ τῶν συνεχῶς ἐπιπιδόντων νο-
 ητῶν ἀεὶ διασφῶζων με λύκων· καὶ μεταστάντα εἰς τὸν σὸν λιμένα τῶν ἀγα-
 θῶν εἰσαγάγεις, ἐν αὐτῷ Χριστῷ τῷ Θεῷ ἡμῶν, τῷ ἀληθινῷ καὶ πρώτῳ
 ποιμένι, ᾧ πρόκειται πᾶσα δόξα τιμὴ καὶ προσκύνησις σὺν τῷ ἀναρχῷ αὐτοῦ
 645 πατρὶ καὶ τῷ παναγίῳ καὶ ἀγαθῷ καὶ ζωοποιῷ αὐτοῦ πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ
 καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΛΟΥΙΖΑ ΣΥΝΔΙΚΙΑ - ΛΑΟΥΡΔΑ